❑ **Акцыі: як дзіцяці з чарнобыльскай зоны трапіць на аздараўленне за мяжу?** 1-я стар.

❑ **Трагедыя ля Кайдасавай гары: там забывалі, што ты яшчэ жывы і што ты чалавек.** 1-я—2-я стар.

❑ **Канфлікты: у Магілёве «зялёныя» змагаюцца з уладамі за прыгарадны лес.** 2-я стар.

ЗВЯЗДА

22 мая 1996 г. серада, № 126 (22929)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1000 рублёў

РОЗГАЛАС

АФІЦЫЙНАЯ ХРОНІКА

Штогод, 20 мая, тысячы паломнікаў праваслаўнага веравызнання з'язджаюцца ў Жыровіцкі манастыр, каб пакланіцца святой іконе Жыровіцкай Божай маці. У гэтым годзе на ўрачыстасцях у Жыровічах прыняў удзел Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка.

На здымку: падчас урачыстай цырымоніі, прысвечанай святой іконе Жыровіцкай Божай маці.

Фота Аляксандра ТАЛОЧКІ, БЕЛТА.

РАЗАМ З РАСІЯЙ МЫ АДОЛЕЕМ ЭКАНАМІЧНЫЯ І ЎСЕ ІНШЫЯ ПРАБЛЕМЫ

Асаблівую надзею ў аздараўленні эканомікі краіны і стварэнні дастойных умоў жыцця для народа Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ўскладае на цесную інтэграцыю з Расіяй у рамках заключанага Дагавора аб Супольніцтве. Аб гэтым ён заявіў журналістам пасля сустрэчы ў Маскве з міністрам замежных спраў Расійскай Федэрацыі Яўгенам Прымаковым.

— У бліжэйшы час адбудзецца пасяджэнне Вышэйшага савета Супольніцтва суверэнных рэспублік, дзе будуць прыняты канкрэтныя меры па нарошчванні інтэграцыйных працэсаў паміж нашымі краінамі, — адзначыў кіраўнік дзяржавы. Ён выказаў упэўненасць, што ў хуткім часе беларускія школьнікі змогуць без усякіх перашкод паступаць у расійскія ВНУ, як гэта было раней, [illegible] беларусаў і расіян у любой з нашых краін пачне ажыццяўляцца на аднолькавых падставах. Прэзідэнт адзначыў, што пачалося ўжо фарміраванне сумесных беларуска-расійскіх сацыяльных праграм, сярод якіх — чарнобыльская. Узгадняюцца і меры па абароне рынкаў ад праэкцыянізму.

Трэба будзе таксама развязаць вузел праблем па ўзброеных сілах. А гэта вельмі няпроста, падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка. [illegible] — лічыць кіраўнік дзяржавы.

Перад новай сустрэчай прэзідэнтаў Беларусі і Расіі, паведаміў А. Лукашэнка, у Мінск [illegible] прыедзе кіраўнік знешнепалітычнага ведамства Расійскай Федэрацыі Яўген Прымакоў. Тут і будуць канкрэтызаваны сумесныя праграмы.

Валянціна МЕНШЫКАВА, БЕЛТА.

СТАЛІЧНЫЯ «ПРЫВАТЫЗАТАРЫ» АДЗНАЧАЮЦЬ ЮБІЛЕЙ

Дзесяты, юбілейны аўкцыён па продажы аб'ектаў гарадской камунальнай уласнасці адбыўся ў сталіцы рэспублікі.

Арганізатары аўкцыёну адзначылі, што менавіта на юбілейных таргах была дасягнута рэкордная лічба патэнцыяльных пакупнікоў. Нягледзячы на тое, што большасць прадпрыемстваў прадаецца з даўгамі і з'яўляецца стратнымі, да іх усё ж праяўляецца вялікая цікавасць.

Як заўважыў намеснік старшыні Мінгарвыканкома Яўген Такарчук, менавіта ў гэты юбілейны дзень на сесіі народных дэпутатаў была зацверджана праграма прыватызацыі горада на 1996 г. Тут жа было адзначана, што такія аўкцыёны павінны даць штуршок правядзенню не толькі малой, але і вялікай прыватызацыі. У прыватнасці, Міндзяржмаёмасць ініцыіруе паскоранае ажыццяўленне 310-й пастановы Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь наконт акцыяніравання дзяржаўных прадпрыемстваў, што прывядзе да істотных змен у эканоміцы краіны.

У выніку аўкцыёну былі прададзены тры дзеючыя прадпрыемствы. Гарадскі бюджэт папоўніўся на адзін мільярд 325 млн. рублёў.

Сяргей КУРКАЧ.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

ВЕТЭРЫНАРА «ЗДАЛІ» СТУДЭНТЫ. ЗА 120 ДОЛАРАЎ

Наша газета ўжо паведамляла аб тым, што супрацоўнікамі КДБ быў затрыманы загадчык кафедры Віцебскай дзяржаўнай акадэміі ветэрынарнай медыцыны прафесар Г.

З'явіліся новыя падрабязнасці па гэтай справе. Як стала нам вядома, хабар прафесар патрабаваў у тых студэнтаў, якія не здалі экзамен у зімовую сесію. Прычым у якасці пасрэдніка ён выбраў сабе пяцікурсніка гэтай жа акадэміі. Такса за тое, каб залікоўка не засталася без адзнакі, складала ўсяго 120 долараў ЗША. На «кручок» прафесара трапілі двое студэнтаў, якія, відаць, так і не змаглі скарыцца перад караючай рукой свайго настаўніка. У выніку справы апошняга далёка не радасныя: ім занялося следства.

Ігар ГРЫШЫН.

БАНКАМ УСТАНОЎЛЕНЫ ЛІМІТЫ ОВЕРДРАФТА

Нацыянальны банк накіраваў камерцыйным банкам пісьмо, у якім гаворыцца, што ў мэтах павышэння адказнасці банкаў за наяўнасць сродкаў на іх карэспандэнцкіх рахунках для правядзення плацяжоў і абмежавання грашовай эмісіі, пачынаючы з 16 мая гэтага года, дэбетавае сальда (овердрафт) па гэтых рахунках можа дапускацца толькі асобнымі банкамі ў межах штоквартальна ўстаноўленых ім лімітаў.

Права выкарыстання овердрафта прадастаўляецца ў першую чаргу банкам, якія маюць важнае народнагаспадарчае значэнне, абслугоўваюць праз шырокую філіяльную сетку значную колькасць прадпрыемстваў і арганізацый і маюць у выніку гэтага цяжкасці ў вызначэнні фактычнай наяўнасці сродкаў на карэспандэнцкім рахунку на працягу аперацыйнага дня. Для гэтых банкаў устаноўлены ліміты овердрафта, зыходзячы з максімальнага нарматыву (20 працэнтаў) ад сумы сродкаў фонду абавязковых рэзерваў, сфарміраванага ў рублях.

Асобным фінансава ўстойлівым банкам з меншым аб'ёмам плацяжоў суб'ектаў гаспадарання ліміты овердрафта ўстаноўлены ў адпаведнасці з нарматывам 10 працэнтаў ад указанага фонду.

Дэбетавае сальда па карэспандэнцкаму рахунку ў межах устаноўленага ліміту можа дапускацца банкамі на працягу аперацыйнага дня і павінна, як правіла, пагашацца на канец дня. Пры наяўнасці дэбетавага сальда на канец дня з банка спаганяецца плата ў памеры трохкратнай афіцыйнай стаўкі рэфінансавання. У выпадку дапушчэння яго на працягу двух дзён запар на пачатак трэцяга рабочага дня ўсе актыўныя аперацыі па карэспандэнцкаму рахунку банка забараняюцца да поўнага пагашэння крэдыту, атрыманага ў форме овердрафта.

Ліміты овердрафта банкам будуць паведамляцца да пачатку адпаведнага квартала.

Прэс-служба Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь.

УВАГА! СУМЕСНАЯ АКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ЗВЯЗДА» І БЕЛАРУСКАГА ДАБРАЧЫННАГА ФОНДУ «ДЗЕЦЯМ ЧАРНОБЫЛЯ»

ВЫРАТАВАННЕ

«Звязда» і Беларускі дабрачынны фонд «Дзецям Чарнобыля» распачынаюць сумесную акцыю па выяўленню і адпраўцы на аздараўленне за мяжу, у першую чаргу з глыбінкі, дзяцей, якія атрымалі захворванні ў выніку аварыі на Чарнобыльскай АЭС і зусім альбо ў апошнія год-два не прайшлі лячэння.

Вёска! Да цябе мы звяртаемся першай. І тут, у няблізкім ад палескай глыбінкі Мінску, мы перакананы, што ў многіх суперважных клопатах вёсцы ў дзесяткі разоў цяжэй, чым таму ж гораду. Часам здараецца, што чалавек — здаровы, працаздольны — і той у райцэнтр два разы на год выбіраецца. А што ўжо казаць пра інваліда?.. Што казаць пра многадзетную вясковую маці? А калі часам і грошай лішніх няма, дык і зусім сядзі ты пасідам у той вёсцы.

Праблема сельскіх раёнаў, асабліва аддаленых вёсак, і ў наступным: дрэнна на вёсцы і з інфармацыяй, радыёкропкі працуюць не заўжды стабільна. Газет людзі пачалі выпісваць значна меней. Вось і атрымліваецца, што даволі часта карысная, патрэбная інфармацыя знаходзіцца па-за ўвагай вясковага жыхара.

Ведаючы, што найбольшую падтрымку «Звязда» мае на вёсцы, туды, у глыбінку, і скіроўваем мы найчасцей сваю ўвагу. І зараз, абнадзеяныя Беларускім дабрачынным фондам «Дзецям Чарнобыля», звяртаемся да жыхароў вёскі, да тых, хто пражывае ў раённых цэнтрах. Пішыце да нас у «Звязду», пішыце на адрас БДФ «Дзецям Чарнобыля»: калі ваша дзіця, маючы ў тым патрэбу, не праходзіла сёлета аздараўлення, фонд гатовы разгледзець ваш пісьмовы зварот. Ёсць прыклады, калі на аздараўленне ў замежныя краіны ездзяць па некалькі разоў. У вёсцы такое здараецца радзей. Мы ведаем, што тут усё можа быць інакш: хворае дзіця са многадзетнай сям'і ўвогуле ніводнага разу не выязджала на аздараўленне. Вось такім выпадкам і будзе ўдзелена самая пільная ўвага пры разглядзе лістоў.

Сёння на Беларусі працуе процьма дабрачынных арганізацый. І, зразумелая справа, да іх прад'яўляецца даволі шмат прэтэнзій з боку грамадства. Часам прэтэнзій апраўданых. Беларускі дабрачынны фонд «Дзецям Чарнобыля», на чале якога стаіць вядомы палітык, грамадскі дзеяч, вучоны Генадзь Уладзіміравіч Грушавой, многім розніцца ад дзесяткаў іншых арганізацый. Па-першае, уражваюць маштабы дзейнасці фонду. Ужо адзін той факт, што за гады сваёй работы руплівуцы БДФ адправілі на аздараўленне болей як 70 тысяч дзяцей, гаворыць пра многае. Відаць, усе астатнія дабрачынныя арганізацыі, узятыя разам, не зрабілі такога.

Звычайна БДФ «Дзецям Чарнобыля» адпраўляе на аздараўленне дзяцей ва ўзросце ад 8 да 14 гадоў. Прымаюць нашых хлопчыкаў і дзяўчынак у сем'ях самых розных краін Еўропы.

— Вопыт дзейнасці фонду, — гаворыць Генадзь Грушавой, — пераконвае, што чарнобыльскія наступствы налажылі на людзей і маральна-псіхалагічны адбітак. Недавер да навакольнага жыцця, бязвер'е ў саміх сябе, адсутнасць ініцыятывы — вось што выразна пачынае характарызаваць сёння многіх і многіх людзей.

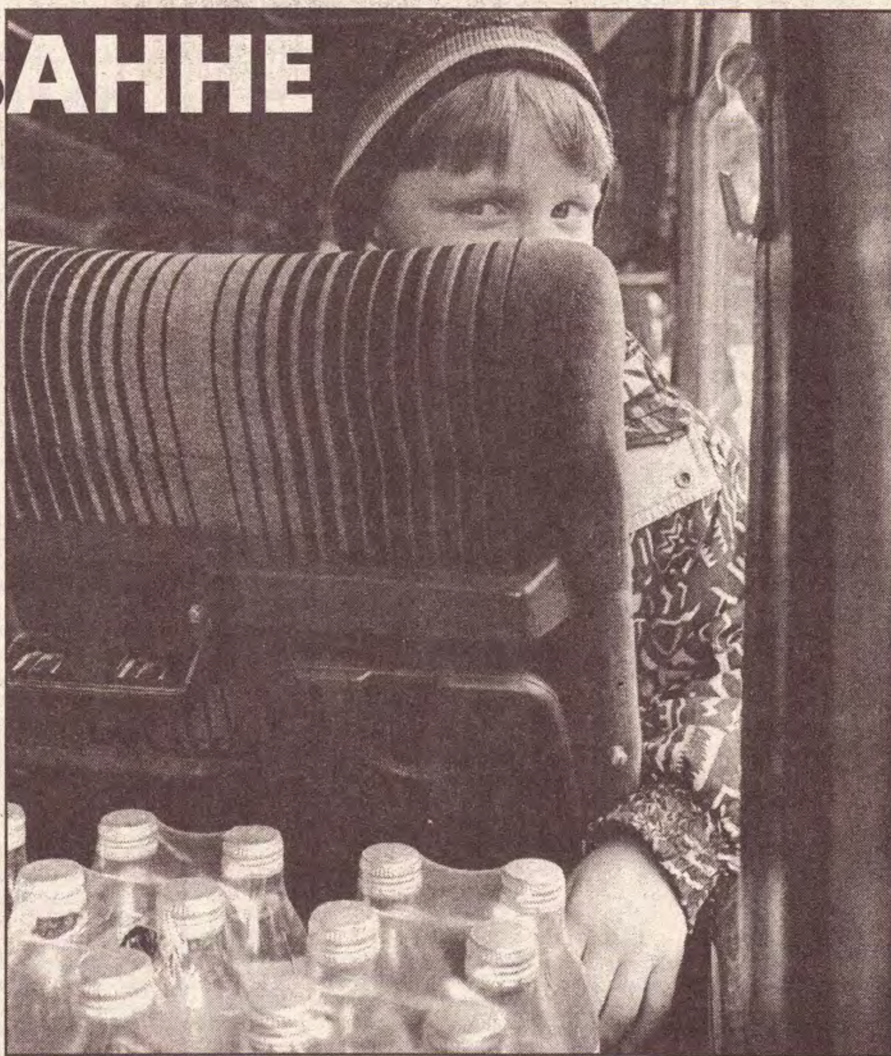
«Звязда» заклікае вас парушыць бяздзейнасць. Праявіце грамадскую і ўласна чалавечую ініцыятыву. Справа ж датычыцца здароўя вашых дзяцей, іх будучыні. Хіба вы да гэтага абыякавыя?

«Звязда» абяцае вам, што кожны з лістоў, атрыманых з паметкай «Выратаванне», будзе ўзяты намі на самы строгі кантроль. Газета збіраецца рэгулярна паведамляць чытачам, хто з дзяцей і ў якую краіну выехаў на аздараўленне. Мы зацікаўлены ў тым, каб у змаганні з чарнобыльскім горам падтрымку атрымалі найменей сацыяльна абароненыя жыхары правінцыі. У выпадку, калі нечый зварот з просьбай адправіць дзіця на аздараўленне будзе адхілены па пэўных аб'ектыўных прычынах, рэдакцыя газеты «Звязда» звернецца да старшыні Беларускага дабрачыннага фонду «Дзецям Чарнобыля» Генадзя Грушавога з просьбай пракаменціраваць кожны факт адмовы. Спадзяёмся, што такое будзе здарацца вельмі і вельмі рэдка. І падкрэсліваем: усё залежыць ад вас. За вамі — першы крок. Напішыце нам ліст, раскажыце пра сваю бяду, падзяліцеся сваімі клопатамі, задайце пытанні. Ніхто іншы за вас гэта не зробіць.

Сачыце за старонкамі «Звязды»: у адным з бліжэйшых нумароў мы падрабязна раскажам пра дзейнасць БДФ «Дзецям Чарнобыля», пазнаёмім вас з грамадзянскай пазіцыяй Генадзя Грушавога, яго паплечнікаў у дачыненні да вырашэння чарнобыльскіх праблем.

Пішыце на адрасы: 220029, Мінск, вул. Старавіленская, д. 14, Беларускі дзіцячы фонд «Дзецям Чарнобыля» альбо 220013, Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, д. 10а, «Звязда». Званіце па тэлефонах: 68-28-72, 32-14-25.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

НА АЗДАРАЎЛЕННЕ, ЧАРНОБЫЛЕЦ!

Прыходзіць лета, і гэта значыць, што сотні маленькіх беларусаў зведаюць гэты заманлівы, не кожнаму дадзены шлях у рай. Замежныя грамадскія і прыватныя дапамогавыя фонды запрашаюць у свае заможныя краіны на адпачынак нашу будучыню.

Едуць малыя на аўтобусах і цягніках, ляцяць на самалётах. Едуць хворыя і здаровыя, бедныя і багатыя, «блатныя» і сіроты. Для замежжа ўсе яны — чарнобыльцы.

Часам, каб трапіць у Германію (Італію, Францыю, Ірландыю і г. д.), дзіцяці мала жыць у радыяцыйным палоне. Яму трэба быць невылечна хворым... Замежны рай — нязбыўная мара многіх тысяч дзяцей, якія за гэта чарнобыльскае дзесяцігоддзе і ў вочы не бачылі таго камфартабельнага размаляванага аўтобуса, які, як пішуць газеты, толькі возіць і возіць... чарнобыльцаў.

Магчыма, мала тых фондаў, што імкнуцца аздараўляць як мага больш нашых дзяцей. Ці зашмат дзяцей у Беларусі?.. А лета такое кароткае.

Анатоль КЛЯШЧУК.
Фота аўтара.

АБЛІЧЧА НАЦЫІ ВЫЗНАЧАЕ КУЛЬТУРА

У зацікаўленую размову аб лёсе ДАВТа вылілася праведзеная 21 мая сустрэча Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнкі з мастацкім кіраўніком нацыянальнай балетнай трупы народным артыстам СССР і нашай рэспублікі Валянцінам Елізар'евым.

Падставай для гэтай сустрэчы стаў надзвычайны поспех беларускага балета ў свеце. Як паведамлялася ўжо, 29 красавіка ў Вялікім палацы ЮНЕСКО ў сталіцы Францыі адбылося пятае па ліку ўручэнне прэстыжных прэмій «Бенуа дэ ля дэнс», заснаваных Міжнароднай асацыяцыяй танца ў Парыжы, якая працуе пад патранажам ЮНЕСКО. У намінацыі «Сучасная харэаграфія» прэмію за лепшы сусветны спектакль 1995-96 гадоў, а ім прызнаны балет беларускага ДАВТа «Страсці» («Рагнеда»), атрымаў менавіта Валянцін Елізар'еў. З гэтай нагоды Прэзідэнт пасылаў ужо Валянціну Мікалаевічу прывітальную тэлеграму. Пры сустрэчы ён уручыў мастаку танца падарунак і грашовую прэмію.

Больш як дваццаць гадоў працуе Валянцін Елізар'еў на славу беларускага балета. І нават атрымаўшы вышэйшае сусветнае прызнанне, ён па-ранейшаму заклапочаны праблемамі свайго тэатра. Як збавіць ДАВТ ад падатковага цяжару, павысіць зарплату артыстам і забяспечыць іх жыллём, як дапамагчы дастойна існаваць у наш нялёгкі час тым, хто атрымаў званні «народны» і «заслужаны», а значыць, прызнаным народам танцоўшчыкам, — аб гэтым ішла размова паміж Прэзідэнтам і харэографам.

Аляксандр Лукашэнка адназначна ацаніў работу трупы пад кіраўніцтвам Елізар'ева як вялікі поспех беларускай культуры. На думку Прэзідэнта, выжыць тэатр зможа сёння толькі з дапамогай дзяржавы. Ён абяцаў асабісты патранаж ДАВТу, і сваё абяцанне выконвае. З гэтага часу два тэатры ў рэспубліцы — Нацыянальны акадэмічны імя Янкі Купалы і ДАВТ — будуць карыстацца асаблівай дзяржаўнай падтрымкай.

Лідзія ПЕРАСЫПКІНА, БЕЛТА.

ВЯРТАЮЧЫСЯ ДА НАДРУКАВАНАГА

Лагер знішчэння «Дразды». Ліпень 1941 года

«Звязда» 15 мая 1996 г. ужо расказвала пра знойдзеныя пахаванні закатаваных у лагеры «Дразды». У матэрыяле «Калі мёртвыя плачуць — гэта страшна...» вайсковы журналіст Мікалай Качук эмацыянальна, пранікнёна расказаў пра ўражанні, выкліканыя сучаснымі раскопкамі. На публікацыю адгукнуўся вядомы гісторык Расціслаў Платонаў. Ён звярнуўся да аналізу існуючых архіўных дакументаў, што датычацца пахавання.

Хто і калі знайшоў свой апошні прытулак ля Кайдасавай гары? Адказваючы на гэтае пытанне, не абысціся без азнаямлення з архіўнымі сведчаннямі, якія адносяцца да часу трагедыі. Хаця захавалася іх нямнога, аднак яны ёсць і, што вельмі важна, належаць тым, хто меў прамое дачыненне да функцыянавання лагера і хто з'яўляўся яго вязнем.

«Дразды» — адзін з першых лагераў на тэрыторыі Беларусі. Быў створаны ў канцы чэрвеня 1941 г. па загаду камандуючага 4-й палявой арміі генерал-фельдмаршала Ганса фон Клюге для ўтрымання ваеннапалонных і прыраўнаваных да іх цывільных асоб. Міністэрыяльны саветнік (чыноўнік цэнтральнага дзяржаўнага апарату фашысцкай Германіі) Дорш 10 ліпеня 1941 г. у дакладной запісцы рэйхсляйтэру Розенбергу паведамляў аб стане лагера наступнае: «У лагеры для ваеннапалонных у Мінску, які размешчаны на тэрыторыі памерам з Вільгельмпляц, знаходзіцца прыблізна 100 тыс. ваеннапалонных і 40 тыс. цывільных палонных. Палонныя, загнаныя ў гэтую цесную прастору, ледзь могуць варушыцца і вымушаны адпраўляць натуральныя патрэбы там, дзе стаяць...

Ваеннапалонныя, праблема харчавання якіх наўрад ці вырашальная, жывуць па 6—8 дзён без ежы, у стане жывёльнай апатыі, якая выклікана голадам, і ў іх адно імкненне — здабыць што-небудзь прыдатнае для яды. Цывільныя палонныя ва ўзросце ад 15 да 50 гадоў — грамадзяне Мінска і яго наваколля. Гэтыя цывільныя палонныя забяспечваюцца харчаваннем сваімі сваякамі. Праўда, харчаванне атрымліваюць толькі тыя з іх, чые сваякі з раніцы да вечара стаяць з прадуктамі ў бясконцых чэргах, якія цягнуцца да лагера. Ноччу тыя, хто галадае, нападаюць на атрымаўшых перадачу, каб сілай здабыць сабе кавалак хлеба.

У адносінах да палонных адзіна магчымая мова слабай аховы, якая суткамі нясе нязменную службу, — **гэта агнястрэльная зброя, яе яна бязлітасна прымяняе** (падкрэслена мною. — **Р. П.**).

Гэтая дакладная запіска ў перакладзе з нямецкай мовы атрымана на пачатку 60-х гадоў з былога ЦДАКР СССР.

Пра тое, што адбывалася ўнутры лагера, паведамляецца ў дакладных запісках і лістах грамадзян, якія трапілі ў яго ў першыя дні стварэння (спачатку лагер для грамадзян Мінска знаходзіўся на Старажоўскіх могілках, потым быў пераведзены ў в. Дразды). Былы сакратар Воранаўскага райкома партыі Я. Д. Гапееў, які знаходзіўся ў лагеры з 1 па 11 ліпеня 1941 г., у канцы ліпеня пісаў у ЦК КП(б)Б: «Першыя тры дні, калі нас трымалі на могілках, марылі на спёцы, набіўшы, як селядцоў у бочкі, без вады і ежы. Калі ж прывозілі бочку з вадою на тысячы людзей і людзі, якія гінулі ад смагі, кідаліся захапіць хоць глыток, вартавыя ў гэты час стралялі ў тых, хто націскаў, **і па 15—20 чалавек на дзень забівалі** (падкрэслена мною. — **Р. П.**). Жудасна падумаць, але зняволеныя пачыналі піць мачу тут жа, у лагеры. З ліпеня галоднаму натоўпу накіравалі машыну з сухарамі. Тысячы людзей, імкнучыся схапіць сухар, кінуліся да машыны, а немец, ганарліва ўзвышаючыся, кідаў у натоўп сухары. Народ на зямлі б'ецца за іх, немцы ж, зверху, б'юць палкамі і адначасова ўвесь гэты малюнак фатаграфуюць.

4 ліпеня лагер быў перакінуты да ракі, кіламетры за тры ад Мінска, за возерам. Там ваеннапалонных аддзялілі ад цывільных. Гаварылі, што тут знаходзіцца каля 100 тыс. ваенных і каля 40 тыс. цывільных. У лагеры былі ўсе жыхары Мінска мужчынскага полу ад 18 да 45 гадоў. Астатнія — каго захапілі на дарогах з Заходняй Беларусі і навакольных мінскіх калгасаў. Тут пратрымалі яшчэ сем дзён з тым жа рэжымам і тымі ж здзекамі. На кожным кроку білі палкамі — усе канваіры хадзілі з дубінкамі. Усё больш і больш станавілася ахвяр голаду. Знаходзячыся ў гэтым лагеры, забываеш, што ты сапраўды яшчэ жывы і што ты чалавек...

Недзе 7 ліпеня ўсіх яўрэяў аддзялілі ад рускіх у асобны лагер. Калі яўрэяў зганялі, некаторыя з іх спрабавалі схавацца сярод рускіх. Іх адшуквалі. Дапамагалі некаторыя з тых, хто вызваліўся з турмаў. Калі знаходзілі яўрэя, яго раздзявалі дагала, і немец гнаў у яўрэйскі лагер і ўвесь час біў палкай. Я ніколі не бачыў, каб так хто-небудзь здзекаваўся над жывёлай, як тут над чалавекам. Калі яўрэям мінскія жыхары прыносілі перадачу, яе адбіралі і кідалі ў лагер рускіх, а потым сачылі, як яе захоплівалі каўказцы.

9 ліпеня раніцай выклікалі калгаснікаў калгаса «Чырвоны агароднік». Тыя ўзрадаваліся, пайшлі. З лагера іх кудысьці павялі. Праз нейкі час пачуліся кулямётныя стрэлы за гарою (падкрэслена мною. — **Р. П.**). Калі прыйшлі з перадачай мінскія жанчыны, то расказвалі, што калгаснікаў «Чырвонага агародніка» немцы ўсіх расстралялі быццам бы за тое, што на тэрыторыі калгаса знойдзены тры забітыя немцы.

Днём таго ж 9-га пачалі адпускаць мінскіх. 10-га астатніх мінскіх і тых, хто меў дакументы. Частка людзей у гэты дзень паспела вырвацца і без дакументаў.

11 ліпеня распусцілі ўсіх астатніх...

(Заканчэнне на 2-й стар.)

УКАЗ
ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
№ 105
АБ ЗАЦВЯРДЖЭННІ ПАЛАЖЭННЯ АБ СТАРШЫНІ РАЁННАГА, ГАРАДСКОГА ВЫКАНАЎЧАГА КАМІТЭТА

1. Зацвердзіць прыкладаемае Палажэнне аб старшыні раённага, гарадскога выканаўчага камітэта.

2. Кабінету Міністраў Рэспублікі Беларусь у двухмесячны тэрмін прадставіць Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь прапановы аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у заканадаўчыя акты Рэспублікі Беларусь у сувязі з прыняццем гэтага Указа.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь **А. ЛУКАШЭНКА.**

18 сакавіка 1996 г., г. Мінск.

ЗАЦВЕРДЖАНА Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 18 сакавіка 1996 г. № 105

ПАЛАЖЭННЕ АБ СТАРШЫНІ РАЁННАГА, ГАРАДСКОГА ВЫКАНАЎЧАГА КАМІТЭТА

1. Гэта Палажэнне ўстанаўлівае прававы статус старшыні раённага, гарадскога (акрамя гарадоў раённага падпарадкавання) выканаўчага камітэта*.

2. Старшыня раённага, гарадскога выканаўчага камітэта назначаецца на пасаду старшынёй абласнога выканаўчага камітэта і зацвярджаецца адпаведна сесіяй раённага, гарадскога Савета дэпутатаў шляхам адкрытага галасавання. Узгадненне кандыдатуры на гэту пасаду ажыццяўляецца ў парадку, што ўстанаўліваецца Адміністрацыяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Кандыдатура на гэту пасаду лічыцца зацверджанай, калі за яе прагаласавала большасць дэпутатаў ад колькасці выбраных.

У выпадку, калі Савет дэпутатаў не зацвердзіў кандыдатуру, старшыня абласнога выканаўчага камітэта ў тым жа парадку ўносіць другую кандыдатуру. Пры паўторнай адмове раённага, гарадскога Савета дэпутатаў зацвердзіць кандыдатуру, назначаную на пасаду старшыні раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, рашэнне старшыні абласнога выканаўчага камітэта, прынятае па гэтай ці іншай кандыдатуры, з'яўляецца канчатковым.

3. Старшыня раённага, гарадскога выканаўчага камітэта можа быць вызвалены ад пасады старшынёй абласнога выканаўчага камітэта ў выпадках:

парушэння ці невыканання Канстытуцыі і законаў Рэспублікі Беларусь, указаў і распараджэнняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, пастаноў і распараджэнняў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, рашэнняў абласнога выканаўчага камітэта і распараджэнняў старшыні гэтага камітэта;

сістэматычнага невыканання службовых абавязкаў ці грубага іх парушэння.

Старшыня раённага, гарадскога выканаўчага камітэта можа быць датэрмінова вызвалены ад пасады таксама па прычыне невыканання сваіх абавязкаў па стану здароўя на працягу 4 месяцаў запар, пры наяўнасці яго заявы аб адстаўцы і ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам.

4. У выпадку, калі пасада старшыні раённага, гарадскога выканаўчага камітэта з'яўляецца вакантнай, яго абавязкі выконвае першы намеснік або па рашэнню старшыні абласнога выканаўчага камітэта іншая асоба да назначэння ва ўстаноўленым парадку новага старшыні выканаўчага камітэта.

5. Старшынёй раённага, гарадскога выканаўчага камітэта можа быць грамадзянін Рэспублікі Беларусь, які мае вышэйшую адукацыю і вопыт работы ў сферы дзяржаўнага кіравання.

6. Старшыня раённага, гарадскога выканаўчага камітэта не мае права быць дэпутатам мясцовых Саветаў дэпутатаў Рэспублікі Беларусь, займаць пасады ў дзяржаўных органах, на прадпрыемствах, у арганізацыях, установах, ажыццяўляць прадпрымальніцкую дзейнасць, а таксама выконваць іншую аплатную работу, акрамя выкладчыцкай, навуковай і творчай.

На старшыню раённага, гарадскога выканаўчага камітэта распаўсюджваюцца і іншыя ўстаноўленыя заканадаўствам абмежаванні, звязаныя з работай у дзяржаўным апараце.

7. Старшыня раённага, гарадскога выканаўчага камітэта ў сваёй дзейнасці кіруецца Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, законамі Рэспублікі Беларусь, указамі і распараджэннямі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, пастановамі і распараджэннямі Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, рашэннямі абласнога выканаўчага камітэта і распараджэннямі старшыні гэтага камітэта, рашэннямі адпаведнага выканаўчага камітэта і Савета дэпутатаў па пытаннях, аднесеных да яго кампетэнцыі, а таксама гэтым Палажэннем.

8. Старшыня раённага, гарадскога выканаўчага камітэта з'яўляецца кіраўніком выканаўчай улады адпаведна на тэрыторыі раёна, горада.

9. Старшыня раённага, гарадскога выканаўчага камітэта:

узначальвае выканаўчы камітэт, кіруе яго работай і забяспечвае ўзаемадзеянне з адпаведным Саветам дэпутатаў;

прадстаўляе выканаўчы камітэт ва ўзаемаадносінах адпаведна з раённым, гарадскім Саветам дэпутатаў, іншымі дзяржаўнымі органамі, органамі тэрытарыяльнага грамадскага самакіравання, прадпрыемствамі, арганізацыямі, установамі, грамадскімі аб'яднаннямі і грамадзянамі, прымае меры па забеспячэнню і абароне інтарэсаў тэрыторыі, мясцовай гаспадаркі ў судовых і іншых дзяржаўных органах;

па ўзгадненню з абласным выканаўчым камітэтам зацвярджае намеснікаў старшыні раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, кіраўніка спраў і персанальны састаў выканаўчага камітэта; старшыня гарадскога выканаўчага камітэта назначае на пасады і вызваляе ад пасад кіраўнікоў адпаведных мясцовых адміністрацый;

вызначае структуру і штаты выканаўчага камітэта, яго ўпраўленняў, аддзелаў і іншых падраздзяленняў, каардынуе іх дзейнасць, заключае ад імя наймальніка працоўныя дагаворы (кантракты) з работнікамі выканаўчага камітэта, прымяняе да гэтых работнікаў меры заахвочвання, накладае на іх дысцыплінарныя спагнанні;

ажыццяўляе агульнае кіраўніцтва дзейнасцю падведамасных выканаўчаму камітэту прадпрыемстваў, арганізацый, устаноў, назначае на пасады і вызваляе ад пасад іх кіраўнікоў;

узгадняе на падставе рашэння адпаведнага выканаўчага камітэта кандыдатуры на пасады кіраўнікоў прадпрыемстваў, арганізацый, устаноў, аб'яднанняў рэспубліканскай уласнасці і камунальнай уласнасці вобласці, размешчаных адпаведна на тэрыторыі раёна, горада, пры назначэнні іх міністэрствамі і іншымі цэнтральнымі органамі кіравання;

па ўзгадненню з выканаўчым камітэтам назначае на пасады і вызваляе ад пасад кіраўнікоў прадпрыемстваў, арганізацый, устаноў, аб'яднанняў, заснаваных на камунальнай уласнасці;

узгадняе на падставе рашэння адпаведнага выканаўчага камітэта кандыдатуры на пасады кіраўнікоў раённых, гарадскіх падраздзяленняў Міністэрства ўнутраных спраў, Камітэта дзяржаўнай бяспекі, дзяржаўнай падатковай інспекцыі;

(Заканчэнне на 3-й стар.)

* Далей — старшыня раённага, гарадскога выканаўчага камітэта.

У РЭДАКЦЫЮ ПРЫЙШЛО ПІСЬМО

КАЛІ ДЗЯРЖАВА РАЗГЛЕДЗІЦЬ ЧАЛАВЕКА, А ЧАЛАВЕК — ДЗЯРЖАВУ?

Як быццам ратуючы нас ад жахлівага капіталізму, палітыкі (найперш — тыя, хто яшчэ не ва ўладзе) спяшаюцца запэўніць: усім мы вас, пенсіянеры, інваліды, забяспечым. Жыллё ў вас — будзе. Ільготы — будуць. За кватэру капейкі плаціць будзеце. І гэтыя абяцанкі называюць сацыяльнай абароненасцю чалавека. Не адмаўляючы права пенсіянераў, тых жа інвалідаў на такую абарону, кажу дзяржаве і палітыкам: «Дзякуй! Не трэба...» І за кватэру я гатовы плаціць роўна столькі, колькі каштуе яе ацяпленне, гарачая і халодная вада, прыродны газ і г. д. ... Стаўце лічыльнікі, кантралюйце, выстаўляйце поўны рахунак. Бясплатнага нічога не трэба. Але ж адна маленькая просьба: стварыце заканадаўчыя, сацыяльна-эканамічныя ўмовы, каб і чалавек-адзінка, не будучы жулікам, злодзеем, мог нешта вартае, неабходнае для жыцця зарабіць. Пакуль жа пра ўмовы, пра спрыянне і гаварыць не даводзіцца.

Днямі ў рэдакцыю прыйшло пісьмо. Ананімнае. Можна было б і не друкаваць. Але ж справа не ў аўтарстве. Галоўнае — у думках. Таму — слова невядомай аўтарцы: «Называць сваё прозвішча і ўказваць адрас я не буду, каб не забілі і не абрабавалі бандыты.

Я — кандыдат навук. Ведаю беларускую, рускую, англійскую, польскую і нямецкую мовы. Убачыўшы, што мой інтэлект абкрадваюць дзяржава, усялякія жулікі і прайдзісветы, узяла свой лёс ва ўласныя рукі. Пакінула нікому непатрэбную навуку і занялася, як і тысячы іншых галодных і паўгалодных, бізнесам. Пачала з Польшчы, а затым сваю геаграфію расшырыла на ўсё ўсходняе паўшар'е, чаму спрыяюць веданне моў і рынку, мая дзелавітасць, інтэлігентнасць і прыгажосць. Са мной усе любяць мець справу. Ніколі ні ў кога я не бяру ніякіх распісак, дагавораў, іншай грашова-юрыдычнай дакументацыі. Сапраўдныя бізнесмены працуюць па-джэнтльменску — на словах. Дзяржаве я нічога не плачу, бо і яна мне нічога не дае і не дала... За некалькі гадоў я зарабіла больш як мільярд рублёў і 100 тысяч долараў.

Але гэтыя грошы я ў беларускіх банках не трымаю. Жулікі абдзіраюць банкі, а банкі ў сваю чаргу — так званых фізічных асоб: і з даходу — сабе 95 працэнтаў, а ўкладчыку — толькі каля 5. А мае грошы працуюць на мяне поўнасцю. Я ведаю, каму іх пазычыць і што я за гэта буду мець. Усе нашы банкі — гэта мыльныя бурбалкі. Галоўны злодзей — сама дзяржава.

Сама я жыву ў дастатку, але не ў раскошы. Дзелавым людзям раскашаваць не прыходзіцца. Трэба спадзявацца не на ўрад, на любоўнікаў і чыноўнікаў, а на саміх сябе. Бярыце прыклад з мяне — будзеце самі вяршыцелямі свайго лёсу».

Цяжка вынесці адназначны вердыкт адносна такога прыкладу. Ці зайздросны ён — прыклад беларускай мільярдэркі? Калі меркаваць па багаццю, то можа і зайздросны. Жанчына сама здолела зарабляць вялікія грошы, атрымала матэрыяльную незалежнасць. Безумоўна, гэта пад сілу далёка не кожнаму, нават мужчыну. І зразумелая тут руплівасць жанчыны. Дзяржава можа сёння любы, здавалася б, суперпрыбытковы бізнес звесці на нішто тым падатковым прэсам, што існуе сёння. Па-за ўвагай дзяржавы аказаўся сярэдні, скажам так, клас. Багатым у меншай ступені небяспечны ціск дзяржавы. А вось пачынаючым прадпрымальнікам даводзіцца нашмат цяжэй... Відавочна, што, дбаючы пра будучыню, пра тое, каб у нашай краіне сфарміраваўся асяродак людзей энергічных, дзеяздольных, трэба нешта мяняць у заканадаўстве. Гэта — з разраду прэтэнзій да дзяржавы.

Але ж, не дужа маралізуючы, звернем увагу і на наступную акалічнасць. Узор здольнай на поспех аўтаркі ліста ў рэдакцыю — гэта, кажучы трывіяльна, не зусім і, хутчэй за ўсё, далёка не прыклад. Паклаўшы свае ўласныя грошы ў замежныя банкі, кандыдат навук, мільярдэрка, забяспечыла сабе гарантыі. Але ж, так ці інакш, ведучы гандаль, робячы свой бізнес з нашымі людзьмі, пры самым непасрэдным удзеле нашай краіны, незарэгістраваная прадпрымальніца забрала нешта і ад дзяржавы. Ці, можна гаварыць інакш, — пазбавіла прыбытку гэтых людзей, гэтую краіну. Нас з вамі. Ізноў жа пацверджу: не маралізую. Але хачу, прачытаўшы гэты неардынарны ліст, засведчыць як перакананне наступнае: рух да дзяржавы і дабрабыту павінен быць узаемным. Калі толькі адно будзе зроблена — дзяржава, заканадаўчая галіна яе створаць ідэальныя прававыя нормы, — то ўсё роўна нічога не атрымаецца. Павінен быць і рух насустрач — нават ад людзей прадпрымальных і энергічных. Інакш вялікага дабрабыту, шчаслівага жыцця і ўзаемаразумення паміж рознымі сацыяльнымі групамі насельніцтва нам не пабачыць!

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

ГІСТОРЫЯ АДНАГО КАНФЛІКТУ

БАРАЦЬБА ЗА ЛЕС

Мяркуючы па немалым стосе дакументаў, якія трапілі ў рэдакцыю, пачатак гэты працяглы канфлікт бярэ яшчэ ў 1994 годзе. Месца падзей — вёска Палыкавічы Магілёўскага раёна, дзеючыя асобы — члены мясцовай камісіі «Экалагічная грамада», магілёўскай раённай філіі Беларускай партыі «зялёных», з аднаго боку, і мясцовыя леснікі, прадстаўнікі органаў выканаўчай улады, пракуратуры раёна і вобласці — з другога, «яблык» разладу — прыгарадны лес у ваколіцах названай вёскі. А зараз аб сутнасці падзей. Іх дынаміку ўдалося прасачыць якраз па перададзеных дакументах і па прыватных размовах з некаторымі дзеючымі асобамі гэтай гісторыі.

Вядома, што стан навакольнага асяроддзя, асабліва ў вялікіх гарадах Беларусі, ужо даўно не выклікае аптымізму. Пагрозу экалогіі нясуць не толькі буйныя прамысловыя прадпрыемствы, але ў першую чаргу нядбайная, часам проста злачынная, дзейнасць людзей. Мэтай работы камісіі «Экалагічная грамада», якая была створана пры магілёўскай абласной арганізацыі Беларускай сацыял-дэмакратычнай Грамады, стаў грамадскі кантроль за станам навакольнага асяроддзя і грамадскае рэагаванне на парушэнні экалагічнай бяспекі. Увагу прыцягнула небяспечнае экалагічнае становішча, у першую чаргу па месцы жыхарства большасці ініцыятараў новай арганізацыі «зялёных», а менавіта стан лесу каля вёскі Палыкавічы. Неаднаразовыя праверкі, якія наладжвалі члены камісіі, выявілі не толькі санітарныя высечкі і прарэджванне, якое звычайна робіцца ўсюды згодна з планамі і графікамі лясніцтваў, але і «прамысловую нарыхтоўку лесу ў вялікіх аб'ёмах», а таксама нядбайнае «замятанне слядоў»: вялікія плямы пасля выпальвання сучча і галля, масавыя пашкоджанні дрэў пры тралёўцы, глыбокія каляіны, пакінутыя кодамі магутных трактароў. На думку членаў экалагічнай камісіі, апошняе выклікала пашкоджанне глебавага слоя і стала прычынай масавага засыхання ельніку.

Трывожныя пісьмы адразу ж пайшлі ў розныя інстанцыі (абласны і раённы выканаўчыя камітэты, у пракуратуру), але назад вярталіся толькі звычайныя бюракратычныя адпіскі. Тады да канфлікту былі падключаны газеты. Вось што, напрыклад, піша газета «Свабодныя прафсаюзы» ў 1995 годзе: «Камісараў П. Д., ляснік Магілёўскага лясніцтва, не прапрацаваўшы і года на сваёй новай пасадзе, вельмі хутка асвоіўся ў сваіх угоддзях і пачаў распараджацца народным дабром як асабістай уласнасцю дзеля ўзбагачэння... У Палыкавічах будуюць дачы высокапастаўленыя чыноўнікі розных рангаў. Для абсталявання дач, як вядома, патрэбны піламатэрыялы. Тады ўжо не да ўліку магчымасцей лесу, яго так пашкодзілі, асабліва за апошнія два гады «праўлення» пана Камісарава, што нельга ўжо ўбачыць сёння такіх рэдкіх дрэў як лістоўніцы, якія былі пасаджаны і выпеставаны ў пасляваенны час».

Так, мясцовыя абаронцы прыроды бачылі корань зла менавіта ў асобе лесніка Камісарава, але раённыя камісіі, якія наладжвалі праверкі, прыходзілі да высновы, што ў лесе вядуцца толькі санітарная высечка і прарэджванне лесу, саставу злачынства ў дзеяннях лесніка, такім чынам, яны не знаходзілі.

У ліпені 1995 года нечакана і пры дзіўных абставінах загараецца хлеў, які належыць старшыні Магілёўскай раённай арганізацыі Беларускай партыі «зялёных» і актыўнаму члену «Экалагічнай грамады» Віктару Кавалёву. Вады ў калонках у вёсцы ў тую ноч раптам не аказалася, тэлефоны таксама не працавалі. А мясцовая міліцыя так і не змагла ўстанавіць прычыны імгненнага згарання будынка. «Экалагічная грамада» пачала разглядаць гэтае здарэнне не інакш, як прыклад помсты, тым больш, што ў адрас членаў прыродаахоўнай арганізацыі неаднаразова гучалі пагрозы фізічнай расправы.

Толькі ў ліпені 1995 года «зялёным» удалося прабіць сцяну непаразумення і абыякавасці мясцовых уладаў. Камісія Магілёўскага раённага выканкома, у састаў якой нарэшце былі ўключаны члены «Экалагічнай грамады», усе факты, на якіх настойвалі «зялёныя», пацвердзіла. У выніку з боку раённай інспекцыі па экалогіі Магілёўскаму лясніцтву быў выдадзены акт-прадпісанне аб ліквідацыі выяўленых парушэнняў і недапушчэння падобных фактаў у будучым. Быў папярэджаны галоўны ляснічы Магілёўскага лясгаса сп. Францікаў аб узмацненні кантролю па ахове лесу з боку леснікоў Магілёўскага лясніцтва. Факты даручана было ўзяць на пастаянны кантроль Магілёўскай раённай інспекцыі па экалогіі. Адначасова ў сувязі з тым, што ляснік Камісараў звольніўся яшчэ ў маі, прымяніць штрафныя санкцыі да вінаватых райвыканкому не ўяўлялася магчымым.

Тым не менш, кропкі над «і» хоць часткова, але былі пастаўлены. Але зусім нядаўна з Магілёва зноў прыйшоў трывожны сігнал. На гэты раз ужо ў штаб-кватэру Беларускай партыі «зялёных». «Магілёўскае лясніцтва зноў пачало высечку, — пішуць расхваляваныя магіляўчане. — Магутныя трактары зноў пляжаць лес. Члены экалагічнай камісіі спрабавалі высветліць для каго робіцца зруб з маладых соснаў, тут жа ссечаных. Але ён імгненна быў вывезены ў невядомым напрамку. Часта парубшчыкі кажуць: «Заплаціў за дровы, а атрымаў будаўнічы матэрыял». Магілёўская раённая інспекцыя па экалогіі ў асобе яе начальніка А. В. Кузняцова не выдала пасведчанняў пазаштатных інспектараў, спаслаўшыся на занятасць.

Прыгарадныя лясы — лёгкія горада — знаходзяцца на мяжы сваіх магчымасцей. Любыя парушэнні экалогіі прыводзяць да масавага засыхання дрэў. Роля ж леснікоў зводзіцца да высечкі лесу, а не да яго аховы».

З гэтай нагоды «Экалагічная грамада» лічыць неабходным як мага хутчэй прыняць прыродаахоўны кодэкс, устанавіць прыродаахоўную зону вакол Магілёва і іншых гарадоў, арганізаваць інстытут леснікоў для аховы лясных масіваў, што выключала б магчымасць прыходу выпадковых людзей з мэтай нажывы, а таксама правесці рэарганізацыю прыродаахоўчых службаў для таго, каб забяспечыць сапраўдную ахову навакольнага асяроддзя.

Юрась ЛЯШКЕВІЧ.

РЭПАРЦЁР АТРЫМАЎ ЗАДАННЕ

...набыць 10 долараў

Чаму менавіта столькі? Бо меўся ліміт грашовага запасу, і на выкананне пастаўленай задачы прыйшлося кінуць 140 тысяч беларускіх рублёў. Больш, па праўдзе кажучы, не знайшлося.

Але хопіць пра балючае пытанне пастаяннага недахвату грошай. Пагаворым лепей пра цяперашнія валютныя аперацыі, якія праводзяць банкаўскія ўстановы рэспублікі з простымі грамадзянамі. Уся справа ў тым, што зараз гэтыя аперацыі праходзяць на дзіва камічна, але з вялікай доляй трагічнага. Такі вось трагіфарс: усё нібы смешна, а смяяцца неяк не хочацца.

Свой «рэйд» я пачаў з акенца пункта Акадэмбанка, наўмысна прамінуўшы цесныя шарэнгі хлапцоў каля кінатэатра «Кастрычнік», бо вырашыў скарыстаць іх паслугі ў самым крайнім выпадку. Першае акенца на маім шляху, першая нечаканасць — няма «зялёных». Тыповы жэст касіра — паварот галавы на 180°, маўляў, няма і не будзе яшчэ доўгі час. Ну добра, крочу далей: пункт валютнага абмену ў Ашчадным банку — там нават нікога ў акенцы не праглядвалася, а так хацелася зазірнуць гэтаму чалавеку ў вочы і папрасіць яго дапамагчы. Але, на жаль, «доларавая дзяўчына» некуды знікла. Далей пункт абмену банка «Дукат». Малюнак крыху змяняецца — хлопец перада мной прамаўляе: «Андруха, можа ёсць што?» Што яму гаворыцца ў адказ, я не чую, затое бачу — прасоўваюцца дзве стодоларавыя банкноты. Узрадаваны, я таксама прашу «Андруху», каб ён прадаў мне крыху долараў. Той з нейкім жахам углядаецца ў мой твар, як бы прыгадваючы, дзе ён мяне мог бачыць, а потым, відаць, не ўспомніўшы, грозна ссунуўшы бровы, кідае: «Няма». Хацелася закрычаць: «Браточкі, родненькія, ну прадайце 10 долараў, вам ад гэтага нічога не зробіцца». Але стрымліваюся і крочу далей — безліч валютных кропак і безліч людскіх мурашнікаў ля іх. Усе стаяць у чарзе за набыццём долараў, адна старая нават прамовіла мне: «Калі здаваць — без чаргі». «Прывілея».

Ведаеце, гэтыя чэргі нечым падобныя на знакамітыя, памятныя ўсім чэргі за чарговым дэфіцытам. Раней гэта была каўбаса ці туалетная папера, а зараз узровень «цывілізацыі» значна ўзрос і таму ўзнік такі страшэнны попыт на долары. Усе разумнымі зрабіліся. «А як жа ж, скончыцца тэрмін валютнага калідора ў пачатку чэрвеня — і ўсё, долар у рост кінецца, папаўзе, як вужака», — кажа мне нейкі студэнцік. «Во, — думаю, — народ як узрос у разуменні фінансавых спраў». І ўпарта рухаюся далей.

Зноў крочу — лаюцца пакупнік з касірам. Хлопец бачыў, як здалі сто долараў, хацеў набыць, а яму сказалі, што гэта валюта пойдзе на «ўнутраныя патрэбы банка». Раззлаваны, ён патрабуе паведаміць тэлефон галоўнай управы, каб патэлефанаваць туды. Яму са злосцю называюць яго. Хлопец крочыць тэлефанаваць, праз пяць хвілін вяртаецца і атрымлівае... патрэбныя 200(!) долараў. У касіра ў руках — пачак «зялёных». Але мне не патрэбна сто, мне патрэбна толькі дзесяць. Наогул, калі б я быў паэтам, то напісаў бы паэму на аснове шыльдачак на абменных пунктах — чаго тут толькі няма: «$ адсутнічае», «долараў няма», «валютай не гандлюем» і г. д. Трэба было пастаяць у чарзе, але часу і так ужо шмат патрачана, таму плятуся да хлопцаў ля кінатэатра «Кастрычнік» і набываю запаветныя дзесяць долараў па курсу 14.500. Пераплачваю і іду тэлефанаваць у аддзел валютных курсаў Нацбанка, але канкрэтнага адказу не атрымліваю.

Усе з бояззю чакаюць канца знакамітага «валютнага калідора»...

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

... адрамантаваць чаравікі

Імчуся ў майстэрню па рамонту абутку бліжэйшага Дома быту. У галаве амаль як у вядомага дацкага прынца гучыць: «Быт ці не быт». Бо чаравікі, якія разваліліся, гэта вам не жартач. З іншымі справамі яшчэ можна неяк марудзіць, а тут калі не залатаюць твае «шузы», то далёка не адыдзеш.

Цэны ў майстэрнях па рамонту абутку даволі розныя: так, зашыўка каштуе ўсяго 1.800 «зайцоў», а вось каб паставіць саюзку (змяніць верх) — трэба выкладваць 260 тысяч. Цэны адрозніваюцца яшчэ і па хуткасці выканання заказу. Тэрмінова — гэта значыць на працягу сутак, звычайна — на працягу 10—15 дзён. Выбірайце, як вам больш даспадобы, ды лічыце грошы.

Цэны на рамонт абутку ў дзяржаўных майстэрнях такія: замена падэшвы — 60.300, абцаса мужчынскага — 26.500 (тэрмінова), 22.100 (звычайны тэрмін), а калі гэты абцас скураны ды наборны, прыйдзецца вам тады адлічваць 64.900 рублёў. Жанчыны змогуць аднавіць абцасы за 68.200—82.800. Калі трэба падклеіць — выкладвайце 26.300 рублёў, уставіць «маланку» (прычым вашу) — 14.600—17.500. Калі трэба паставіць набойкі — 13.100—15.700. (Гэта, мабыць, самая папулярная паслуга, як паведамілі мне работнікі майстэрні.) Ну, а калі вашаму абутку патрэбна перацяжка, будзьце ласкавы наскрэбці 230 тысяч беларускіх рублёў.

Наогул жа зараз праца ў шаўцоў ідзе поўным ходам — вясна ўсё ж такі, і хочацца неяк аднаўляцца. Але вось цэны... Хтосьці з пенсіянераў лепш падвяжа кусок гумы да чаравікаў, якія разваліліся, чым пойдзе ставіць новую падэшву за 60 тысяч...

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

У Нараўлянскім раёне завяршаецца пасяўная. Вось толькі цяжкай яна аказалася для гэтых простых сялян: Антаніны Архіпаўны Чарняк і Аляксея Васільевіча Анішчанкі.

Зімуюць яны ў гарадской кватэры — зімой там усё ж цяплей, а вясной прыязджаюць на «соткі». Грошай, каб узяць каня для апрацоўкі зямлі, не хапае — вось і даводзіцца рабіць усё самім, уручную.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БЕЛТА.

ЛАГЕР ЗНІШЧЭННЯ «ДРАЗДЫ». ЛІПЕНЬ 1941 ГОДА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Калі мы выходзілі з лагера, то ў цывільным лагеры больш нікога не заставалася. Але з яўрэяў у гэты час нікога не адпускалі. Што з імі зрабілі, мне невядома. Ведаю толькі, што яны былі падзелены на тры групы — спецыялісты (урачы, інжынеры і іншыя), рабочыя і астатнія.

Дададзім, што ваеннапалонных у хуткім часе перавялі ў «Шталаг № 352», які знаходзіўся на паўночны захад ад Мінска, паблізу в. Масюкоўшчына.

У ліпені 1942 г. па даручэнню П. К. Панамарэнкі група інструктараў ЦК КПБ(б)Б падрыхтавала вялікі матэрыял аб становішчы ў акупіраванай БССР, у аснову якога былі пакладзены трафейныя нямецкія дакументы і паказанні сведак нацысцкіх злачынстваў. Спашлемся на дзве вытрымкі з гэтага матэрыялу, якія датычацца лагера ў в. Дразды і наваколлі:

«У лагеры «ваеннапалонных» паблізу Мінска... сотні чалавек **штодзённа гінуць ад голаду, хвароб, пабояў і расстрэлаў** (падкрэслена мною. — **Р. П.**). Трупы загінуўшых не выносяцца на працягу доўгага часу. Захопленых у палон пакідаюць без ежы і вады па 5-6 дзён. Пры раздачы ежы яна дастаецца толькі тым, хто знаходзіцца паблізу ад месца раздачы. Пры кожным выпадку такой «раздачы» маецца некалькі дзесяткаў забітых. Ахова лагера часам «забаўляецца» тым, што адкрывае кулямётную стральбу на вышыні аднаго метра ад зямлі, прымушаючы палонных, якія перасоўваюцца па лагеру, паўзці па зямлі».

І яшчэ: «21 ліпеня 1941 года камендант канцэнтрацыйнага лагера каля Мінска прымусіў вялікую групу яўрэяў выкапаць катлаваны. Калі яны былі гатовы, яўрэяў звязалі і кінулі ў яму. Затым фашысты загадалі беларусам, што знаходзіліся ў лагеры, засыпаць яўрэяў зямлёй. Усе беларусы наадрэз адмовіліся выканаць гэты страшэнны загад каменданта. Тады раз'юшаныя фашысты з кулямёта **расстралялі 45 яўрэяў і 35 беларусаў** (падкрэслена мною. — **Р. П.**)».

Падрабязныя звесткі аб становішчы ў акупіраваным Мінску і наваколлі прыводзяцца ў інфармацыях-аглядах, напісаных беларускім пісьменнікам Рыгорам Мурашкам камандзіру спецгрупы Цэнтральнага і Беларускага штабоў партызанскага руху маёру С. І. Казанцаву. З ім пісьменнік, як падпольшчык, падтрымліваў сувязь. Інфармацыі пацвярджаюць факты з дакументаў, якія прыведзены вышэй, дапаўняючы іх шматлікімі падрабязнасцямі аб расстрэлах, смерці ад голаду, хвароб, спёкі ваеннапалонных, цывільных асоб з Мінска, сялян у драздоўскім лагеры і лагеры на Старажоўскіх могілках. Датаваныя пачаткам 1944 г., інфармацыі-агляды пісьменніка захоўваюцца ў Нацыянальным архіве Рэспублікі Беларусь.

Некаторыя звесткі аб знішчэнні людзей каля в. Дразды можна знайсці ў кнізе «Преступления немецко-фашистских оккупантов в Белоруссии», якая ўбачыла свет у 1963 г. Прыводзіцца вытрымка з допыту сведкі В. І. Навуменкі пра знішчэнне душэўнахворых у псіхіятрычнай бальніцы Навінкі Мінскага раёна ў 1941 г. В. І. Навуменка паказаў: «У верасні 19-20 дня немцы прыехалі на легкавых аўтамашынах у калонію Навінкі, акружылі баракі-дамы, у якіх знаходзіліся псіхічна хворыя, забіралі іх на аўтамашыну і адвозілі ў лазню калоніі, дзе была пастаўлена аўтамашына-«душагубка». Хворых замыкалі ў лазні і пускалі нейкі газ, і ўсе хворыя, што знаходзіліся ў лазні, былі задушаны. А потым мёртвых, г. зн. задушаных, **адвозілі ў вёс. Дразды і там іх закопвалі** (падкрэслена мною. — **Р. П.**).

Усяго немцы задушылі 198—200 чал. псіхічна хворых».

Пратакол быў складзены 24 ліпеня 1944 г.

У акце мінскай абласной камісіі аб масавым знішчэнні савецкіх грамадзян на тэрыторыі гор. Мінска і яго ваколіц нямецка-фашысцкімі захопнікамі ад 13 жніўня 1944 г., які змешчаны ў згаданай кнізе, чытаем: «IV. Урочышча Дразды. На паўночны ўсход ад канцэнтрацыйнага лагера, які знаходзіўся на тэрыторыі пасёлка Дразды, выяўлена траншэя-канава, у ёй пры раскопках у некалькіх месцах на глыбіні 0,5 м знойдзены рэшткі трупаў (чарапы, косткі, сатлелая адзежа). Памеры траншэі — 400 на 2,5 на 2,5 м. Па паказаннях сведак, у траншэі-канаве пахаваны расстраляныя немцамі савецкія грамадзяне, якіх прывозілі сюды для экзекуцыі з гор. Мінска, у колькасці каля 10 тыс. чал.».

На схеме-карце лагера знішчэння ў в. Дразды пад Мінскам, якая была распрацавана былым вязнем лагера А. Я. Толсцікам, паказана месца знаходжання траншэі. Схема-карта змешчана на форзацы даведачнай кнігі «Нацысцкая палітыка генацыду і «выпаленай зямлі» ў Беларусі», выдадзенай у 1984 г. тады Інстытутам гісторыі партыі пры ЦК КП(б)Б і аддзелам навуковай інфармацыі па грамадскіх навуках АН БССР. Ёсць спасылкі на лагер і ў кнізе «Нямецка-фашысцкі генацыд на Беларусі. 1941—1944» (1985 г.).

Што ж вынікае з прыведзеных архіўных сведчанняў?

Па-першае, у самім лагеры «Дразды» вязні гінулі ад наўмыснай стральбы па іх вартавых, ад голаду, смагі, хвароб. Праз нейкі час трупы загінуўшых выносіліся за межы лагера і паблізу закопваліся.

Па-другое, у час спецыяльных акцый ачысткі ці ў якасці пакарання за тыя ці іншыя правіннасці зняволеных расстрэльвалі ў вызначаным для гэтага месцы (на карце-схеме — 600—700 м ад уваходу ў лагер). Там былі расстраляны, напрыклад, калгаснікі калгаса «Чырвоны агароднік». Такі ж лёс, як відаць, напаткаў і яўрэйскую частку зняволеных, якую не адпусцілі пасля расфарміравання цывільнага лагера ў сярэдзіне ліпеня 1941 г.

Па-трэцяе, на працягу лета і восені 1941 г. тэрыторыя навокал лагера заставалася месцам масавага знішчэння розных груп жыхароў Мінска і наваколля, якіх у адведзены час прывозілі да месца пакарання смерцю на спецыяльных аўтамашынах.

Значыць, павінна быць не адна, а некалькі траншэй-пахаванняў на вызначанай тэрыторыі. Таму, магчыма, у свой час і паставілі адзін памятны знак. Сёння, пасля выяўлення ўсіх траншэй і ўстанаўлення межаў пахаванняў, трэба вырашыць пытанне аб увекавечанні месца трагедыі агульным помнікам, вартым чалавечай годнасці.

Нельга забываць, што палітыку генацыду на захопленых тэрыторыях гітлераўскія фашысты пачалі ажыццяўляць з першых дзён уварвання. Гэта не было акцыяй у адказ на супраціўленне народа і партызанскія дзеянні, як часам можна пачуць ад тых, каму вельмі хацелася б па-новаму прачытаць гісторыю мінулай вайны. Генацыд арганічна вынікаў з планаў каланізацыі ўсходніх тэрыторый, загадзя распрацаваных нацысцкім кіраўніцтвам Германіі. Для Беларусі прадугледжвалася знішчэнне ці высяленне 75 працэнтаў яе насельніцтва і анямечванне астатняга. Як пісаў вядомы пісьменнік, забыццё — гэта не вартая нас слабасць.

Расціслаў ПЛАТОНАЎ, доктар гістарычных навук.

ПАЛЕМІКА

АБ КУЛЬТУРЫ ДЫСКУСІІ,

або Новае слова ў жанры калектыўных скаргаў

Гісторыя з калектыўным пратэстам 117 мастакоў і іншых дзеячаў культуры, на мой погляд, вельмі характэрная. Трэба прызнаць, з часоў падзення савецкай улады прафесіянальны ўзровень падрыхтоўкі калектыўных пісьмаў рэзка знізіўся. Традыцыі стаднасці ў нашым грамадстве вельмі моцныя — і яшчэ доўга будуць даваць аб сабе знаць. Аднак усякі навык без трэніроўкі слабее, і калі раней калектыўныя пісьмы, пратэсты і даносы, якія выкрывалі вельмі злоснага ворага сацыялістычнага рэалізму М. Савіцкага, вызначаліся і стылем, і рэзкасцю фармулёвак, то гэта папера, безумоўна, не ідзе з імі ні ў якое параўнанне. Ранейшым застаецца толькі састаў «падпісантаў» — з невялікімі змяненнямі і дапаўненнямі новых імёнаў.

Па вялікаму рахунку, пра гэта пісьмо не варта было б доўга гаварыць — ні мне, ні, тым больш, майму бацьку ні ў чым і ні перад кім апраўдвацца, і ўжо, зразумела, няма сэнсу даказваць, што ты маеш рацыю тым, хто рыхтаваў гэта пісьмо. Аднак у гэтым «адкрытым лісце» ёсць некаторыя нюансы, якія патрабуюць удакладнення. Ды і сам стыль яго настолькі характэрны, што робіць гэты дакумент нібы «рэнтгенаграмай» пэўнага слоя людзей, якія лічаць сябе адзінымі прадстаўнікамі беларускай інтэлігенцыі.

Азнаёміўшыся з тэкстам пісьма, Міхаіл Андрэевіч сказаў, што не бачыць асаблівага сэнсу ў дыскусіі з аўтарамі чарговага калектыўнага даносу. Аднак я са свайго боку «имею сказать пару слов», як пісаў Ісаак Бабель. У дадзеным выпадку мы маем справу з прыкладам класічнай падмены паняццяў, ці «падтасоўкі». Інтэрв'ю з М. Савіцкім было прысвечана пытанням культуры ў цэлым, таму крытычнаму становішчу, у якім яна апынулася. Тэма Беларускай акадэміі мастацтваў і крытыка ў адрас гэтай навучальнай установы былі ўсяго толькі прыкладам агульнага развалу, які пануе ў беларускім мастацтве.

Крызіс гэтай ВНУ — і матэрыяльны, і духоўны, і метадычны, прафесіянальны асабіста для мяне відавочны. Больш таго, многія з тых, хто падпісаў гэта пісьмо і разам з тым непасрэдна ведае становішча спраў у ВНУ, выказваюцца аб ім крыху інакш і далёка не ў такіх парламенцкіх выразах, як М. Савіцкі. Але гэта толькі ў прыватных гутарках, адзін на адзін і з абавязковым «але гэта, стары, сам разумееш, паміж намі». Зразумела, В. П. Шаранговіч, як фактычны кіраўнік усіх трох навучальных устаноў, дзе працуюць педагогі і мастакі, якія падпісалі пісьмо, будзе адмаўляць адсутнасць аднадумства ў радах падначаленых яму прафесараў, дацэнтаў і пагадзіннікаў. Гэта для мяне зусім зразумела.

Аднак у чалавека, які прачытаў гэта пісьмо і не знаёмы з тэкстам самога інтэрв'ю, можа ўзнікнуць уражанне, што Савіцкі толькі і думае, як бы «звесці невядома якія рахункі» з паважанай ВНУ. Ніводным словам аўтары пісьма не абверглі думкі М. Савіцкага аб тым, што ў нашым мастацтве становішча крытычнае. Ці, магчыма, яны лічаць, што крызісу ў нашай культуры няма? Ці БелАМ з'яўляецца адзіным востравам дабрабыту сярод усеагульнага развалу, гэткім «вокам тайфуна», і размову можна весці толькі аб «дзе-нідзе і сякіх-такіх асобных і зусім нетыповых» недахопах, як было прынята пісаць яшчэ зусім нядаўна?

Добра, дапусцім, у ВНУ ўсё прыстойна, і строгая вымова, аб'яўленая рэктару БелАМ увосень мінулага года, была трагічным непаразуменнем. Дапусцім, што менавіта крытычныя заўвагі аб прафесіянальнай падрыхтоўцы мастакоў, выказаныя М. Савіцкім яшчэ ў 1979 г. і сталі прычынай усіх «цяжкасцей» у ВНУ. Дапусцім, што крытыка ў адрас кіраўніцтва інстытута, выказаная маім бацькам, зусім не адбілася на тых праблемах, што былі ў мяне пры паступленні на вучобу. Не будзем доўга гаварыць аб тым, што В. П. Шаранговіч быў маім дыпломным кіраўніком — і на пратаколе ДЭК, дзе мне выстаўлена выдатная ацэнка, стаіць і яго подпіс. Усё гэта — справы, так сказаць, прыватныя і даўно мінулыя.

Звернем увагу на тое, што ў калектыўным пісьме недвухсэнсоўна намякаецца на жаданне М. Савіцкага «абсалютызаваць і насадзіць сваё ўяўленне аб мастацтве, і тым больш аб навучальным працэсе». Згодна з тэкстам пісьма, М. Савіцкі лічыць сябе «ісцінай у першай і апошняй інстанцыі». Пакінем гэта сцвярджэнне на сумленні тых, хто рыхтаваў гэту публікацыю і адказваў за яе «літаратурную частку». Ва ўсякім разе, мне было прыемна прачытаць, што 117 чалавек падпісаліся пад гэтымі словамі.

Але самае кранальнае ў гэтым пісьме тое, што ўвесь згуртаваны калектыў не вагаючыся бярэ на сябе смеласць гаварыць ледзь не ад імя ўсёй беларускай культуры і ўсяго беларускага народа, ад народнай душы, «якая прагне творчасці і духоўнай сілы». Мяркуючы па ўсім, аўтары пісьма лічаць сябе прыхільнікамі сапраўднай дэмакратыі і імкнуцца процістаяць «адыёзным» сілам. Але дэмакратыя перш за ўсё — гэта правы асобы, правы кожнага чалавека мець сваю думку і выказваць яе нягледзячы на акалічнасці. І калі меркаванні аднаго толькі чалавека, якім бы ён славутым ні быў, супярэчаць чым-небудзь поглядам, абвергнуць іх адной толькі колькасцю подпісаў немагчыма.

У калектыўным пісьме няма ні аднаго абгрунтаванага аргумента, які абвяргае думку М. Савіцкага аб крызісе як усёй нашай культуры, так і асобна ўзятай навучальнай установы. Сцвярджэнні аб тым, што некаторыя выпускнікі БелАМ атрымалі медалі Акадэміі мастацтваў СССР (калі, дарэчы, БелАМ была толькі БДТМІ), аб тым, што дыпломныя работы былі ўвасоблены ў помніках і манументальных работах, сведчаць аб творчай адоранасці канкрэтных людзей. Узровень навукова-метадычнай, творчай, прафесіянальнай падрыхтоўкі студэнтаў вызначаецца не толькі «ўзнагародамі і адзнакамі». Калі падлічыць, колькі тысяч людзей закончылі БДТМІ-БелАМ за больш чым 50 гадоў і пералічыць, колькі буйных мастакоў выйшла з іх радоў, розніца будзе відавочная. Ва ўсякім разе, у буклеце, выпушчаным да 50-годдзя БелАМ, не набярэцца і двух дзесяткаў імён, якімі акадэмія афіцыйна ганарыцца. Хоць на гэтыя словы адказ у калектыўным пісьме загадзя дадзены: «Мастацтва не мае межаў, і яго развіццё не можа быць запраграміравана». Што ж, гэта так. Аднак размова ў інтэрв'ю ішла не аб праграміраванні мастацтва, а аб тым, што існуючыя ў ВНУ вучэбныя праграмы недасканалыя. І замест таго, каб разважаць аб мастацтве без берагоў і немагчымасці кіраваць мастацтвам, кіраўніцтву ВНУ, магчыма, трэба было б кіраваць навучальным працэсам і «праграміраваць» вучэбныя праграмы. І наогул, калі ў БелАМ усё выдатна, ці варта дзеля абвяржэння думкі прыватнай асобы збіраць столькі подпісаў? Ці не лепш было б правесці комплексную праверку, запрасіць незаангажыраваных і нейтральных у адносінах да гэтай спрэчкі спецыялістаў і адвергуць «крайне суб'ектыўныя» сцвярджэнні сухой і спакойнай мовай фактаў?

Наколькі я ведаю біяграфію свайго бацькі, ён даволі часта аказваўся аб'ектам калектыўных скаргаў і «выкрыццяў» — гэта «традыцыя» ў асяроддзі беларускіх мастакоў мае ўжо больш чым трыццацігадовую гісторыю. Тыя ж людзі, што ў 60-я гады называлі Савіцкага «ідэалагічным дыверсантам», «здраднікам радзімы, які здаўся ў палон», патрабавалі ад яго ўступіць у рады КПСС, у гады «перабудовы» аб'явілі Савіцкага «апалагетам сацрэалізму» і ворагам дэмакратыі. Цяпер у выказваннях гэтых людзей вернасць сваім прынцыпам шальмуецца пад лозунгам «нянавісці да беларускай культуры». І я, і мой бацька ў асяроддзі «прагрэсіўна думаючай» інтэлігенцыі ўжо былі і агентамі ФСБ, і прадстаўнікамі «пятай калоны» рускага народа. Што ж, успрымем гэта як камплімент — азлобленасць «нядобразычліўцаў» заўсёды прыемная.

Адно толькі ў гэтых кампаніях застаецца нязменным: варта чалавеку прама і шчыра выказаць сваю, асабістую думку — і ніхто з апанентаў не бярэ на сябе смеласць гэтак жа адкрыта выйсці «адзін на адзін». Як правіла — «калектыўны ліст». Што ж, кожнаму — сваё.

Аўтары пісьма спрабуюць іранізаваць наконт таго, што «глыбокае вывучэнне» Савіцкім становішча ў БелАМ прывяло яго да высновы аб палітызаванасці ВНУ. Але для такога заключэння не трэба «вывучаць» навучальны працэс — дастаткова прачытаць гэтае самае калектыўнае пісьмо. Прэтэндуючы на сарказм, аўтары пішуць: «толькі з нашай навучальнай установы маглі выйсці такія «палітыкі ад культуры», як Андрэй Савіцкі і Юрый Азаронак». Што ж, калі БелАМ ганарыцца гэтымі двума сваімі выпускнікамі, то становіцца незразумелым, чаму такую рэзкую непрыязнасць сустрэла крытыка ВНУ, якую я сабе дазволіў. Дакладней, адна толькі фраза, сказаная мной у гутарцы М. Савіцкага з карэспандэнтам «Звязды».

Магчыма, сказанае мной і маім бацькам прымаецца ў штыкі менавіта таму, што наша палітычная і грамадзянская пазіцыя прама процілеглая пазіцыі калектыву БелАМ? Магчыма, упамінанне майго прозвішча і прозвішча Азаронка ў дадзеным кантэксце павінна служыць сведчаннем адмежавання калектыву са 117 чалавек ад той пазіцыі, якую мы адстойвалі — і якая, дарэчы, мае некаторую падтрымку ў грамадстве? Але калі ўсе 117 чалавек так аднадушна занялі пэўную пазіцыю — ці не гэта сведчыць аб пэўнай палітычнай тэндэнцыі, якая пераважае ў сценах ВНУ?

Адным словам, «пытанні, вядома, цікавыя» — аднак, баюся, адказу з боку аўтараў пісьма мне давядзецца чакаць даволі доўга. І апошняе — наконт аўтараў. Мяне здзівіла аператыўнасць работы, «скорасць рэакцыі», скажам так. Уявіце сабе: у нашы дні, калі нікому ні да чаго няма справы — акрамя, натуральна, праблемы хлеба надзённага — сабраць больш за сотню подпісаў людзей, якія працуюць у розны час сутак, жывуць у розных канцах горада, скласці тэкст, «прабіць» яго публікацыю — і ўсё менш чым за два тыдні? У дэмакратычным грамадстве цяжка і ўявіць такі факт «аднадумства».

Адным словам, аб'ём работы праведзены значны — і гэта заслугоўвае павагі. Адно толькі трывожыць мяне: ці не пашкодзіла інтэрв'ю з маім бацькам рабоце трох навучальных устаноў? Ці не быў на час збору подпісаў паралізаваны навучальны працэс? І калі ўсё прайшло добра, то якой была такая паспяховая тэхналогія работы — бо 117 чалавек для такога нешматлікага асяроддзя, як дзеячы культуры, — гэта амаль рэферэндум. Ва ўсякім разе, гэта сур'ёзная работа не павінна прапасці марна: улічваючы актыўнае «вядзенне баявых дзеянняў» і прымаючы пад увагу такія раўнадушныя адносіны пераважнай большасці педагогаў да становішча спраў у галіне мастацкай адукацыі, трэба было б высветліць, нарэшце, ісціну. Чаму б, напрыклад, Міністэрству культуры не вызначыць, хто ж тут мае рацыю?

З павагай Андрэй САВІЦКІ.

ПАЛАЖЭННЕ
аб старшыні раённага, гарадскога выканаўчага камітэта

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

уносіць на разгляд выканаўчага камітэта прапановы аб заключэнні і скасаванні кантрактаў з кіраўнікамі сельскагаспадарчых прадпрыемстваў недзяржаўнай формы ўласнасці*;

назначае прадстаўнікоў дзяржавы ў органах кіравання акцыянерных таварыстваў і іншых суб'ектаў гаспадарання, акцыі якіх (долі ў якіх) знаходзяцца ў камунальнай уласнасці;

уносіць на разгляд выканаўчага камітэта прапановы аб звальненні, а ў адпаведны орган — аб вызваленні ад пасад кіраўнікоў дзяржаўных прадпрыемстваў і арганізацый, якія размешчаны адпаведна на тэрыторыі раёна, горада і не належаць да камунальнай уласнасці, у выпадку невыканання рашэнняў мясцовых Саветаў дэпутатаў, выканаўчых і распарадчых органаў, прынятых у межах іх кампетэнцыі;

адмяняе загады кіраўнікоў структурных падраздзяленняў выканаўчага камітэта, падведамасных выканаўчаму камітэту прадпрыемстваў, арганізацый, устаноў, якія выдадзены з парушэннем заканадаўства ці супярэчаць рашэнням выканаўчага камітэта, раённага, гарадскога Савета дэпутатаў;

уносіць у выканаўчы камітэт прапановы аб адмене рашэнняў ніжэйшых выканаўчых і распарадчых органаў, аб прыпыненні рашэнняў ніжэйшых Саветаў дэпутатаў пры неадпаведнасці іх заканадаўству; старшыня гарадскога выканаўчага камітэта адмяняе рашэнні мясцовых адміністрацый і распараджэнні кіраўнікоў мясцовых адміністрацый, што не адпавядаюць заканадаўству;

стварае па пытаннях сваёй дзейнасці камісіі, вызначае паўнамоцтвы гэтых камісій і каардынуе іх работу;

арганізуе прыём насельніцтва службовымі асобамі выканаўчага камітэта, разглядае скаргі, звароты і прапановы грамадзян, прымае па іх рашэнні;

кіруе грамадзянскай абаронай адпаведна на тэрыторыі раёна, горада; у выпадках стыхійных бедстваў, аварый, катастроф прымае меры па выратаванню людзей і захаванню матэрыяльных каштоўнасцей, мае права для ліквідацыі такіх надзвычайных сітуацый прыцягваць насельніцтва да выканання неадкладных грамадска неабходных работ і выкарыстоўваць матэрыяльна-тэхнічныя рэсурсы прадпрыемстваў і арганізацый незалежна ад формы ўласнасці, размешчаных адпаведна на тэрыторыі раёна, горада;

уносіць у прадугледжаных заканадаўствам выпадках прадстаўленні аб узнагароджанні дзяржаўнымі ўзнагародамі;

прадстаўляе адпаведна сесіі раённага, гарадскога Савета дэпутатаў па меры неабходнасці, але не радзей аднаго разу ў год, справаздачы аб дзейнасці выканаўчага камітэта, інфармуе адпаведны Савет і грамадзян аб стане спраў на падведамаснай тэрыторыі;

арганізуе работу па падрыхтоўцы пасяджэнняў выканаўчага камітэта, вядзе пасяджэнні, забяспечвае кантроль за рэалізацыяй прынятых рашэнняў;

падпісвае рашэнні выканаўчага камітэта і пратаколы яго пасяджэнняў, выдае ў межах сваёй кампетэнцыі распараджэнні;

дае дазвол на прыняцце ў рабочым парадку рашэнняў выканаўчага камітэта па асобных пытаннях, што не церпяць адкладу, шляхам апытання і збору віз ад адпаведных кіраўнікоў і членаў выканкома;

уносіць на разгляд выканаўчага камітэта, адпаведнага Савета дэпутатаў, а пры неабходнасці вышэйшага органа прапановы па фарміраванню фінансавых рэсурсаў выканаўчага камітэта, арганізуе выкананне бюджэту, мэтавае выкарыстанне пазабюджэтных фондаў, распараджаецца маёмасцю і фінансавымі рэсурсамі выканаўчага камітэта;

ажыццяўляе адпаведна на тэрыторыі раёна, горада ў парадку, устаноўленым заканадаўствам, дзяржаўны кантроль за аховай атмасфернага паветра, вод, лясоў, нетраў, раслiннага і жывёльнага свету;

прыпыняе дзейнасць прадпрыемстваў, будаўніцтва аб'ектаў адпаведна на тэрыторыі раёна, горада пры парушэнні прыродаахоўнага і іншага заканадаўства;

вырашае ў адпаведнасці з заканадаўствам пытанні землеўпарадкавання і землекарыстання;

каардынуе работу па ахове грамадскага парадку і правоў грамадзян;

прымае меры па забеспячэнню эфектыўнага выкарыстання камунальнай уласнасці;

заключае ад імя выканаўчага камітэта арэндныя і іншыя гаспадарчыя дагаворы з юрыдычнымі і фізічнымі асобамі;

арганізуе і каардынуе правядзенне адпаведна на тэрыторыі раёна, горада сацыяльнай палітыкі, уносіць у выканаўчы камітэт і адпаведны мясцовы Савет дэпутатаў прапановы па сацыяльнай абароне грамадзян;

каардынуе дзейнасць па адраджэнню і захаванню звычаяў, традыцый і культурных каштоўнасцей адпаведнай адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі;

з'яўляецца аднаасобным распарадчыкам крэдытаў па расходах, прадугледжаных у бюджэце і ў пазабюджэтных сродках;

накладае на кіраўнікоў прадпрыемстваў і арганізацый дзяржаўнай уласнасці, размешчаных адпаведна на тэрыторыі раёна, горада, дысцыплінарныя спагнанні, устаноўленыя заканадаўствам Рэспублікі Беларусь; старшыня гарадскога выканаўчага камітэта накладае дысцыплінарныя спагнанні на кіраўнікоў адпаведных мясцовых адміністрацый;

ажыццяўляе іншыя паўнамоцтвы, прадугледжаныя заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь, указамі і распараджэннямі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, пастановамі і распараджэннямі Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, рашэннямі абласнога выканаўчага камітэта і распараджэннямі старшыні гэтага камітэта.

10. Старшыня раённага, гарадскога выканаўчага камітэта ў сваёй дзейнасці падкантрольны і падсправаздачны старшыні абласнога выканаўчага камітэта, а па пытаннях, звязаных з дзейнасцю раённага, гарадскога Савета дэпутатаў, — падсправаздачны адпаведнаму Савету дэпутатаў.

11. Старшыня раённага, гарадскога выканаўчага камітэта нясе персанальную адказнасць за выкананне ўскладзеных на выканаўчы камітэт задач і функцый.

12. За невыкананне або неналежнае выкананне заканадаўчых актаў Рэспублікі Беларусь, указаў і распараджэнняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, пастаноў і распараджэнняў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, рашэнняў абласнога выканаўчага камітэта і распараджэнняў старшыні гэтага камітэта, іншае невыкананне службовых абавязкаў да старшыні раённага, гарадскога выканаўчага камітэта прымяняюцца меры дысцыплінарнага спагнання.

* Толькі старшыня раённага выканаўчага камітэта.

НЕ ТРЭБА КРЫЎДЗІЦЬ НАШУ МЫТНЮ

21 мая адбылася прэс-канферэнцыя старшыні Дзяржаўнага мытнага камітэта рэспублікі Беларусь Пятра Крачкі. Амаль уся прэс-канферэнцыя датычылася прайшоўшай на мінулым тыдні прэс-канферэнцыі намесніка старшыні расійскага ДМК Валерыя Драганава, на якой той выказаў шэраг крытычных заўваг у адрас беларускіх мытнікаў (гл. «Звязда» за 15 мая г. г.).

[illegible]

Тацяна КАЛІНОЎСКАЯ.

ЮРЫЙ ХАДЫКА ВЫЗВАЛЕНЫ ПАД ПАДПІСКУ АБ НЯВЫЕЗДЗЕ

21 мая адзін з лідэраў БНФ, Ю. В. Хадыка, які абвінавачваецца ў арганізацыі масавых беспарадкаў 26 красавіка ў Мінску, быў вызвалены з-пад варты ў сувязі з рашэннем Мінскай гарадской пракуратуры аб змяненні яму меры стрымання на падпіску аб нявыездзе.

Юрый Хадыка трымаў 23-сутачную галадоўку пратэсту супраць незаконнага, на яго погляд, затрымання і крымінальнага праследавання. Пры вызваленні са следчага ізалятара яго сустракалі шматлікія родныя, журналісты, сябры па партыі. Як засведчыў сын Ю. Хадыкі Канстанцін, бацька яго моцна схуднеў, крыху хіляўся пры хадзе, але быў даволі бадзёрым. К. Хадыка не выключыў, што ў трэцяй клінічнай бальніцы г. Мінска, дзе ўжо лечыцца В. Сіўчык і куды таксама паклалі Ю. В. Хадыку, яго бацька пачне лячэнне з кропельніцы...

Як паведаміў карэспандэнту «Звязды» следчы па асабліва важных справах пракуратуры горада Мінска Сяргей Новікаў, які вядзе справу аб масавых беспарадках 26 красавіка ў Мінску, у адносінах да Ю. Хадыкі пастанова аб змяненні меры стрымання была прынята на аснове заключэння медыцынскай камісіі аб стане яго здароўя, пры гэтым былі ўлічаны хадайніцтвы асоб, якія заслугоўваюць даверу следства: групы дэпутатаў Вярхоўнага Савета, шэрага акадэмікаў, пісьменнікаў і іншых людзей. Паводле медыцынскага заключэння, атрыманага следствам, ніякай пагрозы жыццю ў Ю. Хадыкі няма, але ў яго выяўлены такі стан здароўя, што патрабуе кваліфікаванай медыцынскай дапамогі, якая не можа быць прадастаўлена ў межах папраўча-працоўнай установы.

Такім чынам, сярод абвінавачваемых па справе, звязанай з падзеямі падчас пяцідзесяцітысячнага несанкцыяніраванага шэсця «Чарнобыльскі шлях», пад вартай засталіся толькі сямёра грамадзян Украіны, пытанне аб вызваленні якіх не ставілася грамадскасцю так востра, як у дачыненні да галадаўшых Ю. Хадыкі і В. Сіўчыка. Украінскі консул у Мінску Усевалад Калоцій паведаміў карэспандэнту «Звязды», што, як і на мінулым, на гэтым тыдні яму зноў не ўдаецца пакуль наведаць арыштаваных украінскіх грамадзян, каб выслухаць іх просьбы і заўвагі. На гэты раз у Мінскай гарадской пракуратуры яму адмовілі, спаслаўшыся на неабходнасць яшчэ раз вырашыць гэтае пытанне праз каналы МЗС Беларусі. Тым не менш, У. Калоцій не адчайваецца і мае намер усё ж дабіцца сустрэчы з абвінавачваемымі ўкраінскімі грамадзянамі яшчэ на працягу бягучага тыдня. 21 мая да аднаго з сямі ўкраінскіх грамадзян, што абвінавачваюцца па гэтай справе, А. Бурлака, прыехаў на спатканне бацька. Спатканне гэтае, паводле папярэдняй інфармацыі, пракуратурай было дазволена.

Консул У. Калоцій падкрэсліў карэспандэнту «Звязды», што прадстаўнікі следства патлумачылі яму аб магчымасці выдзялення крымінальнай справы сямі ўкраінскіх грамадзян з агульнай справы аб падзеях 26 красавіка ў Мінску. Гэта павінна паскорыць ход следства ў дачыненні да грамадзян Украіны з тым, каб завяршыць яго ўжо ў сярэдзіне чэрвеня. У. Калоцій мяркуе, што пасля заканчэння следства і прыняцця адпаведнага рашэння беларускім судом пры ўмове спецыяльнага звароту адпаведных кампетэнтных органаў Украіны, сямёра названых украінскіх грамадзян могуць быць перададзены ўкраінскаму боку для адбывання пакарання на радзіме.

Валер КАЛІНОЎСКІ.

ПЕЛЕНГ-НАВІНЫ

БАЕВІКІ ЎЗМАЦНІЛІ АТАКІ

Чачэнскія паўстанцы ўзмацнілі свае атакі на пазіцыях расійскіх вайскоўцаў у Грозным. Былі ахвяры і сярод мірнага насельніцтва. На захадзе Чачні расійская авіяцыя і артылерыя абстралялі паселішча Бамуд, дзе ў былых шахтах савецкіх балістычных ракет заселі каля ста паўстанцаў.

ВОЙСКІ МЯЦЕЖНАГА ГЕНЕРАЛА РУХАЮЦЦА ДА СТАЛІЦЫ

Па паведамленнях з Бангладэш, зняты з пасады галоўнакамандуючы арміі, які абвінавачваецца ў падрыхтоўцы путчу. Цяпер ён знаходзіцца пад арыштам. Як паведамляюць дыпламатычныя колы, яшчэ некалькі высокіх чыноў былі арыштаваны ўчора раніцай. Начальнік штаба арміі Бангладэш генерал Мухамед Насін абвяргае абвінавачанні ў мабілізацыі войскаў і падрыхтоўцы наступлення на сталіцу. Карэспандэнт Бі-бі-сі паведамляе, што сталіца Бангладэш Дака жыве спакойным жыццём, але танкі па-ранейшаму знаходзяцца ў горадзе. На поўначы краіны сітуацыя няясная -- прыхільнікі генерала Насіна пачалі прасоўвацца да Дакі. Войскі прэзідэнта блакіруюць дарогі і рачныя пераправы на іх шляху.

АРЫШТАВАНЫ АДЗІН З ЛІДЭРАЎ СУСВЕТНАЙ МАФІІ

Італьянская паліцыя затрымала аднаго з буйнейшых лідэраў сусветнай мафіі. Джавані Бруска быў арыштаваны ў панядзелак у самым сэрцы мафіі -- на Сіцыліі. Паліцыя прыняла дадатковыя меры бяспекі, каб прадухіліць любыя спробы галоўнага мафіёзі знікнуць. Бруска размешчаны ў самай моцнаахоўваемай турме Апенінскага паўвострава. Джавані Бруска абвінавачваецца ў некалькіх забойствах. Паводле карэспандэнта Бі-бі-сі, пра яго халодную крывавую жорсткасць ходзяць легенды. Самым жорсткім злачынствам, якое ён учыніў, было ўдушэнне 11-гадовага хлопчыка, а потым растварэнне яго цела ў кіслаце.

НЯМЕЦКІЯ ПРАФСАЮЗЫ ЗНОЎ ВЫВЕЛІ ЛЮДЗЕЙ НА ВУЛІЦЫ

З дапамогай новых масавых акцый нямецкія прафсаюзы ўзмацнілі ціск на нямецкіх работадаўцаў. За два дні да наступнага раунда перамоў па тарыфах у многіх федэральных землях працоўныя выйшлі на вуліцы з дэманстрацыямі пратэсту супраць так званага «нулявога раунда». У шматлікіх гарадах быў спынены рух транспарту і ўборка смецця.

НА ЗНІШЧЭННЕ ЛІШКАЎ ЯДЗЕРНАЙ ЗБРОІ СПАТРЭБІЦЦА 185 МІЛЬЯРДАЎ ДОЛАРАЎ

Міністр замежных спраў ФРГ Клаус Кінкель заклікаў не пераносіць гонку ўзбраенняў на краіны трэцяга свету пасля спынення канфлікту паміж Усходам і Захадам. Апроч таго, варта пазбегнуць магчымай катастрофы з-за выкарыстання ядзернай і хімічнай зброі. У бліжэйшыя 20 гадоў на знішчэнне лішкаў ядзернай зброі, паводле папярэдніх падлікаў экспертаў, спатрэбіцца 185 мільярдаў долараў ЗША.

Радыё «Свабода», «Голас Амерыкі»,»Радыё Расіі» і Радыё 101,2 слухаў Сяргей ПРОТАС.

КРЫМІНАЛ

«Таксы» праезду розныя, вынік -- адзін

18 мая ў Крупскі РАУС звярнуўся жыхар г. Самары. Ён заявіў, што на АЗС у п. Крупскім да яго «васьмёркі» пад'ехалі двое незнаёмых і, пагражаючы расправай, запатрабавалі за праезд па дарозе 20 долараў ЗША. Атрымаўшы неабходнае, злачынцы зніклі. Аператыўна прынятыя меры вышуку прынеслі добры вынік: па факту вымагання затрыманы двое раней судзімых жыхароў г. Барысава.

У той жа дзень ва ўчастак дарожнай міліцыі Барысаўскага раёна паступіў сігнал ад камерцыйнага дырэктара фірмы «Радко», жыхара г. Іжэўска. Ён, у прыватнасці, паведаміў, што на дарозе «Брэст -- граніца Расійскай Федэрацыі» паблізу в. Вялікая Ухалода Барысаўскага раёна ў час рамонту свайго аўтамабіля «ВАЗ-21093» да яго на «Опелі» пад'ехалі трое невядомых. Пад пагрозай адабраць у яго аўтамашыну яны запатрабавалі ў яго «за праезд» 100 нямецкіх марак. Дзякуючы своечасова прынятым мерам вышуку трое злачынцаў былі затрыманы.

Бясплатнае масла не толькі ў пастцы?

17 мая ў г. Мінску быў затрыманы камерцыйны дырэктар мінскай фірмы «Шарм», які 26 красавіка па фіктыўнаму плацежнаму даручэнню «Знешэканомбанка» г. Мінска на Капыльскім масласырзаводзе атрымаў і вывез 21 (!) тону масла.

Сяргей ШОСТАК, супрацоўнік прэс-групы УУС Мінаблвыканкома.

ФЕСТЫВАЛІ

ВЯРТАННЕ: мастацтва ў якасці машыны часу

У Нясвіжы ёсць стары парк, які вельмі спрыяе думкам пра вечнае. Некалі маляўнічы куток зараз нагадвае пасівелага старога, якому вельмі неабходны догляд. Але дрэвы шапацяць, сцвярджаючы, што парк жывы, хоць быў сведкам шматвекавой гісторыі і перажыў сваіх гаспадароў.

У Нясвіжы ёсць цудоўны Фарны касцёл, у падвале якога знаходзіцца сямейны склеп Радзівілаў. Яны выбралі сабе месца пад Богам, таму што толькі ён адзіны мог быць суддзёй іх шляху. І толькі дзякуючы міласці Ўсявышняга памяць пра славуты беларускі род не адышла ў нябыт.

У Нясвіжы ёсць стары радзівілаўскі замак, дзе зараз месціцца міжкалгасны санаторый. На сценах пакояў былога замка вісяць дошкі з распарадкам дня адпачываючых, схемай эвакуацыі ды іншыя такога ж кшталту. Толькі 16 мая музыканты ў старадаўніх вопратках ажывілі ва ўтульным дворыку замка дух былых гаспадароў.

У Нясвіжы ёсць беларускі фестываль камернай музыкі. Хочацца спадзявацца, што ўжо ёсць: прайшоў першы, але абавязкова павінен быць другі, трэці... Таму што менавіта Нясвіжу вельмі патрэбна музыка, каб аднавіць гістарычную справядлівасць у адносінах да талентаў, што стваралі нашу культуру. Гораду патрэбны такі фестываль, у рэшце рэшт, каб самому аднавіцца духоўна.

А пакуль на працягу трох дзён канцэртаў нясвіжцы мелі магчымасць ганарыцца сваімі продкамі. Быў час, калі тут ствараліся цудоўныя творы, оперы, балеты еўрапейскага ўзроўню. Не дзіўна, што ноты, напісаныя ў Нясвіжы, даследчыкі зараз знаходзяць у архівах розных еўрапейскіх краін. Мацей Радзівіл, Антоній Генрык Радзівіл вяртаюцца на радзіму каралямі музыкі. Адноўлена опера «Агатка», якая была напісана ў Нясвіжы нямецкім кампазітарам Янам Голандам. У той час многія замежныя кампазітары з задавальненнем ехалі працаваць да нас. Атрымаць запрашэнне ад літоўскіх князёў было пачэсна: яны былі сапраўднымі апекунамі мастацтва, адукаванымі людзьмі, якія пільна сачылі за культурнымі падзеямі ў Еўропе, самі былі шчодра адораны рознымі талентамі.

З былых насельнікаў горада зараз мы ведаем асветніка і грамадскага дзеяча Мікалая Радзівіла Чорнага, падарожніка і літаратара Мікалая Радзівіла Сіротку, першую жанчыну-драматурга, заснавальніцу Нясвіжскага тэатра Уршулю Радзівіл, аўтара першых айчынных опер Мацея Радзівіла. Колькі славутых пісьменнікаў і філосафаў, архітэктараў і музыкантаў працавала тут у розныя часы; Сымон Будны, Ян Бернардоні і Ян Голанд, Уладзіслаў Сыракомля, Якуб Колас.

Магчыма, постаці гэтых людзей натхнялі арганізатараў фестывалю — ён рабіўся вельмі лёгка, за кароткі тэрмін. Ідэю кіраўніка Канцэртнага аркестра Міхаіла Фінберга падтрымалі ў Нясвіжскім райвыканкоме. Зразумела, слова «фестываль» прад'яўляе пэўныя патрабаванні: запрашэнне шэрага камерных калектываў, больш шырокай праграмы. Але для гэтага, безумоўна, патрэбна добрая фінансавая падтрымка. Нясвіжскі фестываль адбыўся ў гэтым годзе за вельмі нязначныя сродкі. Музыка беларускіх кампазітараў і заходнееўрапейская класіка, таксама папулярная на нашай зямлі, гучала ў выкананні калектываў Дзяржаўнага канцэртнага аркестра. Таму не на колькасць удзельнікаў хочацца звярнуць увагу, а на саму справу, што пачалася насуперак стану беларускай культуры і некаторым цяперашнім напрамкам яе развіцця. Проста Музыку выпусцілі са сховішчаў, дзе яна знемагала вякамі, на Волю. І яна вярнулася Дамоў.

Гэта быў першы фестываль, дзе камерны аркестр пад кіраўніцтвам заслужанага артыста Беларусі Валерыя Сарокі выступіў не проста ў саставе Дзяржаўнага канцэртнага аркестра РБ, ён паказаў сябе як самастойны калектыў, здольны «падняць» сваю праграму. Вельмі цёпла паставіліся нясвіжцы да ансамбля салістаў Дзяржаўнага канцэртнага аркестра, якім кіруе прафесар Барыс Нічкоў. Гэта маладыя музыканты, многія з якіх ужо сталі лаўрэатамі міжнародных конкурсаў, але ў нас іх амаль не ведаюць. Упершыню ў Нясвіжы прагучалі творы нашых сучаснікаў: Ігара Паліводы, Уладзіміра Солтана, Дзмітрыя Смольскага, якія ўспрымаліся гэтак жа добра, як і папулярныя творы. Самым жаданым быў знакаміты паланез «Развітанне з радзімай» Агінскага, які гучаў тры разы і ўспрымаўся як сапраўдны гімн.

На жаль, не прагучала кампазіцыя паводле оперы «Фауст» Антонія Генрыка Радзівіла, лібрэта якой напісаў сам Гётэ, а пераклад з нямецкай мовы зрабіў Васіль Сёмуха. У мінулым стагоддзі опера з трыумфальным поспехам ішла ў Еўропе. І напрыканцы цяперашняга аднаўляецца «Беларускай капэлай». Заслужаны артыст Беларусі спявак Віктар Скарабагатаў у сваіх даследаваннях, напрыклад, лічыць, што знакамітая опера Афенбаха «Казкі Гофмана» ў многіх момантах цытуе твор нашага земляка, што гаворыць аб сапраўднай папулярнасці «Фауста». Дарэчы, у слухачоў ёсць надзея ўбачыць радзівілаўскі твор на сцэне опернага тэатра Беларусі. Мастацкі савет тэатра ўжо слухаў гэтую кампазіцыю і аднагалосна прыняў оперу да пастаноўкі.

— На адкрыцці фестывалю віцэ-прэм'ер урада Уладзімір Русакевіч гаварыў добрыя словы пра адраджэнне нашай спадчыны, культуры і Нясвіжа ў тым ліку — гаворыць Віктар Скарабагатаў. — У перапынку я падышоў да яго і кажу: вось партрэт Антонія Радзівіла, мы маем магчымасць адрадзіць ягоную оперу. Ужо гатовы нотны матэрыял, ёсць лібрэта на беларускай мове, цалкам зроблены клавір. Складзена пастановачная група: рэжысёр Мікалай Пінігін, мастак Зіновій Марголін, дырыжор Мікалай Калядка. Справа толькі за грашыма. Ён паабяцаў пасля фестывалю сустрэцца і абмеркаваць гэтую праблему. Можа ў гэтым годзе будзе адкрыта фінансаванне, і ў хуткім часе здзейсніцца наша задума.

Такім чынам, пошукавая праца навукоўцаў мае канкрэтнае ўвасабленне. Навукоўцы таксама сабраліся ў гэтыя дні ў Нясвіжы на канферэнцыю па тэме «Мастацкая культура Нясвіжа: гісторыя і сучаснасць». Падаецца, што асабліва карыснай была такая размова, таму што разглядалася гісторыя горада ў розных накірунках. Музыказнаўцам, пэўна, важна было даведацца пра даследаванні ў галіне архітэктуры і мастацтва, гісторыкам неабходны сустрэчы з археолагамі. Прагучалі прапановы ў далейшым далучаць да такіх размоў вучоных краін, з якімі Беларусь мела агульную гісторыю, і не толькі, бо наша мінуўшчына цікавіць навукоўцаў Заходняй Еўропы.

У якасці практычнага выніку канферэнцыі ў хуткім часе з'явіцца кніга, складзеная з тэзісаў дакладаў, што прагучалі ў Нясвіжы. Вядома, гэта будзе навуковы матэрыял, які стане асновай для далейшага асэнсавання. А неўзабаве, калі завершыцца перыяд накаплення, магчыма, з'явяцца іншыя кнігі, па якіх можна будзе вучыцца нашым нашчадкам. Напрыклад: у інстытуце праблем культуры чатыры гады вялі працу па пошуку музычных твораў, якія ствараліся пачынаючы з XVI стагоддзя. Так рыхтавалі спецыяльны падручнік і хрэстаматыю да яго, каб пакласці іх перад настаўнікамі музыкі, даць магчымасць дзецям вывучаць «белыя плямы» ў гісторыі нашай культуры.

Між іншым, навуковая размова была цікавая і нясвіжцам — выкладчыкам, музейным работнікам, ды і прадстаўнікам мясцовай улады. І вельмі хочацца спадзявацца, што далучэнне да ведаў народзіць больш трапяткія і клапатлівыя адносіны да свайго горада. Бо тут яшчэ многае прыйдзецца аднаўляць. Пакуль пачалі з музыкі, а гэта самы лепшы пачатак справы.

— Мяне вельмі ўразілі адносіны гараджан да музыкі, — Уладзімір Скараходаў, рэктар інстытута праблем культуры, падводзіць вынікі фестывалю. — Не чакаў, што ў Нясвіжы столькі моладзі, якая з задавальненнем прыходзіць слухаць класічную музыку. Я бачыў іх вочы, адчуваў рэакцыю на кожны твор праграмы, і ў маім сэрцы нараджалася надзея: калі ў правінцыі так успрымаюць мастацтва, то ў Беларусі ёсць будучыня. Але я думаю, што для добрага, поўнага ўвасаблення ідэі адной пляцоўкі малавата. Не ўсё, што магло прагучаць, трапіла ў канцэртную праграму, ды і не ўсе выступілі, хто мог тут быць. Таму на наступны раз праграму трэба прадумаць дасканальна, мне здаецца, што можна зрабіць спецыяльныя канцэрты ў самім замку. Думаю, што цалкам можна прывезці сюды оперу. Можна больш шырока прадставіць іншыя віды мастацтва. Але дамінантай павінна быць музыка, як гэта было ў XVIII стагоддзі.

Тры дні горад дыхаў паветрам Прыгожага. Але дух мастацтва цяпер пасяліўся ў сценах нясвіжскага музея. Народны мастак Беларусі Уладзімір Стальмашонак падараваў гораду серыю партрэтаў дынастыі Радзівілаў, якія дэманстраваліся на выстаўцы падчас фестывалю. Ён сказаў, што натхнілі яго на творчасць самі Радзівілы. Седзячы ў старадаўніх сценах сваёй нясвіжскай майстэрні, мастак уяўляў іх рухі, галасы, адчуваў дух далёкіх часоў. А можа, яны і сапраўды вяртаюцца на сваю зямлю, да сваіх людзей? Вяртанне пралягае праз музыку і фарбы. Магчыма, ажыве і палац, які сёння можа стаць сапраўдным нацыянальным музеем Беларусі. Толькі ці хопіць сіл дайсці да апошняй прыступкі вяртання ў Нясвіж?

Ларыса ЦІМОШЫК.

НАСТРОЙ

Слава Зайцаў дакладна ведае, колькі патрэбна метраў тканіны, каб жанчына выглядала паўраздзетай

Вы звярнулі ўвагу, як зараз апранаюцца? Кантрасты: вытанчанасць, пышная безгустоўнасць, сціпласць на мяжы з беднасцю, а то і проста «штаны часоў брэжнеўскай таннай каўбасы». Магазіны і базары загрувашчаны замежным і айчынным шырспажывам: быццам і кідка, і модна, а ў рэшце рэшт палова горада — як з канвеера, і пакутліва крыўдна за дарэмна патрачаныя нялішнія грошы. І тут у Мінск прыязджае знакаміты Вячаслаў Зайцаў са сваім тэатрам моды. Стаіш перад выбарам: купіць нешта чарговае «са стадыёна» ці вымеркаваць дзве-тры сотні (вядома ж тысяч) на білет на спектакль моды? Тых, хто спыніўся на апошнім варыянце, у Купалаўскім тэатры была максімальна дапушчальная колькасць, для астатніх — наш кароткі рэпартаж.

ЭКСКЛЮЗІЎ АД ЗАЙЦАВА. *Мы павінны адвыкаць ад псіхалогіі суцэльнай калектывізацыі. Чалавек — гэта індывідуальнасць. Не мы зрабілі — я зрабіў. Дрэнна зрабіў — мой сорам, нешта ўдалося — мая радасць, адрасаваная ўсім. Мы не павінны засмечваць асяродак безгустоўным, непрыгожым — рэчамі, думкамі, адзеннем, усім сваім аблiччам. Бачу сваю задачу ў тым, каб дапамагчы людзям знайсці сябе, падкрэсліць лепшае, набыць упэўненасць, пазбавіцца ад комплексаў: чалавек — істота свабодная!*

Калекцыя «маленькіх» сукенак для кактэйля — «гэта вельмі персаналітэ», як падкрэсліў Зайцаў. Кожная сукенка як бы падобная на папярэднюю — чорная, кароткая, па фігуры, але знайдзіце хоць адну аднолькавую! Сукенка дакладна падкрэслівае ўсе вашыя вартасці. Тонкая талія — значыць бліскучы раменьчык, небагата на грудзях — адпаведная драпіроўка, прыгожая шыя — ну тут ужо выраз такі зробім... Доўгія ногі — якраз падыдзе балетны стыль: аголеныя плечы, карсажык, пышная кароткая спаднічка. (Зрэшты, на зайцаўскіх прывазных прыгажунь хоць адзін фартушок кухонны апрані з сарака квадратных сантыметраў — будзе ўражальна). «Маленькая» сукенка — проста незаменная на ўсе выпадкі.

ЭКСКЛЮЗІЎ АД ЗАЙЦАВА. *Свет жанчыны — гэта зусім неверагодны свет. Гэта як НЛА. Прычым кожная. Пасля вайны мы жылі ў Іванаве. Я бачыў, як адзінокія жанчыны танцавалі адна з адной. Нерастрачаная пяшчота, незапатрабаваныя пачуцці... Тыя ўражанні ніколі не пакідаюць мяне, хвалююць — і нараджаюцца новыя калекцыі. Бачу сённяшніх жанчын, нярэдка стомленых, змучаных рэчаіснасцю — і так хочацца, каб кожная стала чароўнай, ажыла, каб яе атуліла пяшчота лёгкай тканіны, і жанчына падарыла нам чароўны дотык — рук, сукенкі, душы.*

Жаночыя сукенкі з шаўковых тканін — рамантычныя, далікатныя, спакуслівыя, нават вытанчана-сексуальныя: завышаная лінія таліі, лёгкае вольнае воблачка недзе ў раёне каленяў. Малюнак — дробныя і буйныя гарохі, маленькія кветачкі на цёмным фоне. Адным словам, «спакуслівая манернасць», як пракаменціраваў іх аўтар. Або — іншая калекцыя — буйны фантазійны, крыху прыглушаны малюнак з крыху размытымі контурамі: пастэльныя фарбы на светлым. Уваходзяць у моду светлыя матавыя панчохі (ці калготкі). Ёсць яркія мадэлі з натуральнага шоўку: звярніце ўвагу, адгадайце загадку! Лёгкі жаржэт з віскозай, такі модны калісьці — што можа быць лепшым для цякучасці, плаўнасці? У многіх нашых тканінах няма той ласкавасці, якую знаходзіш у лепшых замежных, канстатуе Зайцаў, але зараз з'яўляюцца новыя фірмы — і гэта, сказаў ён, класна. І зноў гэтыя капялюшыкі, банцікі, высокія прычоскі... Выпрабаваны гадамі арсенал.

Вячэрнія строі — адметныя. Некалькі метраў шыкоўнага чорнага шыфону, цэлы каскад складак, хваляў — і ўсё толькі дзеля таго, каб усе ўбачылі вашыя стройныя ногі і нават элегантнасць вашай бялізны... Парадокс: тканіны многа, прычым цёмнай, а вы як паўраздзетая, пры ўсіх сваіх пераканаўчых «баявых» якасцях. Не быў бы аўтар Вячаславам Зайцавым, каб не ведаў, як гэта робіцца.

Не забыта і дзелавая жанчына — Дом моды Зайцава некалі пачынаўся менавіта з прысвячэння ёй, жанчыне-працаўніцы. Але дзелавая жанчына не павінна быць шэрай мышкай, лічыць майстар, яна і ў шэрым касцюме павінна выглядаць захапляльнай. І ягоныя мадэлі пераконваюць у гэтым: маленькія, вузенькія, зграбныя пінжакі, многія з металічнымі гузікамі, спаднічкі «з пачуццём меры» (гл. здымак). Разнастайная каляровая гама. Няма парадна адшумелых пінжакоў «з мужчынскага пляча». Туфлі на высокім абцасе. Элегантна, строга і... спакуслiва. Галоўнае — бездакорная якасць. «Добры густ для мяне — візітная картка чалавека». Таму — парада: не забывайце класіку — яна выручыць, дадасць упэўненасці.

ЭКСКЛЮЗІЎ АД ЗАЙЦАВА. *Так, жывём цяжка. Так, няма сродкаў. Але ж зробім тое, што вялікіх грошай не патрабуе. Хораша прычасаная галава, акуратна пафарбаваныя вусны — не бясформеннай плямай недзе пасярэдзіне ці збоку, а так, каб быў закончаны малюнак. Адпрасаваныя штаны, адпаведныя — абавязкова! — шкарпэткі — гэта ўжо стыль, густ. Вы садзіцеся на крэсла, свабодна закідваеце нагу, а не хаваеце яе некуды, бо з-пад строгіх гарнітурных штаноў выглядваюць бялізнава-светлыя шкарпэткі, — вы ўпэўнены чалавек. Усё ідзе на паўтонах, на штрыхах, з гэтага і жыццё складаецца. Прывучыце сябе да пастаяннай акуратнасці ў дробязях, не адкладвайце на потым — жыццё такое кароткае. Мне праз два гады 60, а я яшчэ нічога не паспеў.*

Паспеў ён, вядома ж, многае. Ёсць творчы імідж, слава, грошы. Сродкі, выручаныя ад продажу фірменнай, зайцаўскай парфумы і карцін, ён укладвае ў свой тэатр моды — для душы, для настрою, для людзей, якіх, адчуваецца, майстар любіць і хоча зрабіць прыгажэйшымі.

Але прадоўжым прагляд. На подыуме — Ён. Той, дзеля каго часта і струменіцца ўвесь гэты шоўк.

ЭКСКЛЮЗІЎ АД ЗАЙЦАВА. *Мужчына — не толькі здабытчык, не толькі выгадны фон для сваёй дарагой (у любым сэнсе) палавіны. Апраніце яго добра — і больш прыгожага, уважлівага, упэўненага нідзе не знойдзеце.*

Калекцыі для мужчын — нечаканыя, хаця і на аснове класікі. Лёгкія фланелевыя паліто — доўгія (як на здымку), розных колераў. Стрымана-элегантны, крыху вальяжны стыль. Шмат жылетаў, у тым ліку і доўгіх. Нечаканыя колеры — аж да персікавага для ўсяго гарнітура. Даўно забыты тыпова рускі прадмет адзення — сурдут (па-руску сюртук): аднабортны, даволі вузкі і ледзь не да калена («надакучылі смокінгі і фракі». Але гэта — як каму.). А летам, у час адпачынку... Лён, бавоўна, светлыя колеры. Падрабязна апісваць не бяруся — вельмі спецыфічны стыль. «Дэбілы» называецца. Што ж, усім дарослым хоць раз у год хочацца пасваволіць... Выручыць адно: густ, якасць, пачуццё меры.

Людміла ВЕРАСНЁВА.
Фота Ігара МАКАЛОВІЧА.

СПОРТ-ЭКСПРЭС

ЦІ ПАЎТОРЫЦЬ ГЕЛЬФАНД СВОЙ ПОСПЕХ

Учора ў іспанскім горадзе Дос-Эрманас стартаваў міжнародны шахматны турнір (19-й катэгорыі складанасці) з удзелам вядучых гросмайстраў свету. Сярод шукальнікаў удачы -- і наш зямляк Барыс Гельфанд.

Саапернікамі мінчаніна будуць чэмпіён свету па версіі ПША Гары Каспараў, расійскі гросмайстар Уладзімір Крамнік, амерыканец Гата Камскі, украінец Васіль Іванчук, Вішванатан Ананд з Індыі, Весялін Гапалаў (Балгарыя), расійскі «іспанец» Аляксей Шыраў, венгерка Юдзіт Полгар і Мігель Ільескас (Іспанія). Дарэчы, два гады таму чэмпіёнам гэтага турніру быў Барыс Гельфанд. Магчыма, ён паўторыць свой поспех?

Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

Віншуем зяця **КРАСОЎСКАГА Мікалая Іларыёнавіча** з днём нараджэння. Жадаем здароўя, поспехаў у жыцці, шчасця, даўгалецця.
Бацькі.

Віншую дарагую сяброўку **ВЕРХАВОДКІНУ Тамару** з днём нараджэння! Жадаю моцнага здароўя, радасці, шчасця і дабра. Хай заўжды свеціць сонца ў тваё аконца.
Аня ЛУКАВЕНКАВА.

СЁННЯ

СОНЦА

	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск —	4.57	21.16	16.19
Віцебск —	4.40	21.12	16.32
Магілёў —	4.46	21.05	16.19
Гомель —	4.49	20.56	16.07
Гродна —	5.12	21.31	16.19
Брэст —	5.21	21.23	16.02

МЕСЯЦ
Маладзік 17 мая

ІМЯНІНЫ
Пр. Міколы
К. Рыты, Веслава, Алены

НАДВОР'Е

Сёння ўдзень па рэспубліцы захаваецца воблачнае з праясненнямі надвор'е, на значнай частцы тэрыторыі пройдуць кароткачасовыя дажджы. Тэмпература паветра ў Віцебску — 13—15, Мінску, Магілёве — 14—16, Гродне — 15—17, Брэсце, Гомелі — 16—18 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак чакаецца пераменная воблачнасць, 23 мая — у паўднёвых раёнах, 24-га — месцамі па рэспубліцы дажджы. Тэмпература 23-га ўначы — 3—8, па паўночнаму ўсходу месцамі замаразкі на глебе да 0—мінус 2; удзень — 14—19. 24-га ўначы 6—11, удзень — 16—21 градус цяпла.

Медыцынскі прагноз надвор'я на 22 мая

Надвор'е будзе вызначацца перыферыямі цыклону, што прывядзе да паніжэння тэмпературы, росту атмасфернага ціску і ўтрымання кіслароду ў паветры. У такіх умовах павышаецца верагоднасць пагаршэння самаадчування ў метэазалежных хворых, схільных да спастычных рэакцый (бранхіяльная астма, гіпертанічная і жоўце-камянёвая хвароба, стэнакардыя).

У мэтах прафілактыкі гэтым хворым рэкамендуецца адмовіцца ад дальніх паездак, пазбягаць псіхаэмацыянальных і фізічных нагрузак, прытрымлівацца дыеты, прымаць полівітаміны. Карыснымі будуць цёплыя нажныя ванны і самамасаж, прыём заспакаяльных і сасударасшыральных сродкаў.

Антаніна КАРОЗА, навуковы супрацоўнік БелНДІ кардыялогіі.

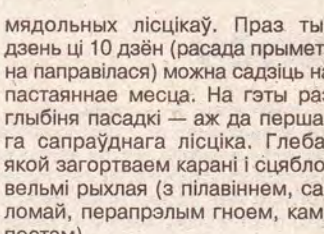
Дзяржаўны камітэт Рэспублікі Беларусь па друку выказвае глыбокае спачуванне дырэктару выдавецтва «Юнацтва», пісьменніку Валянціну Антонавічу Лукшу з прычыны вялікага гора — смерці брата ЛЕАНІДА.

Выпуск № 336 Рубрыку вядзе Мікалай ЧАХОЎСКІ

БАЗАРНЫ ПІК

З кожным днём на галоўным базары рэспублікі — мінскай Камароўцы большае расады. У даволі вялікім асартыменце перавага на баку памідораў і капусты. Перцаў і агуркоў малавата. Адсутнічаюць (ці іх вельмі мала) розныя кветкі, асабліва астры.

Вядома, чытачоў будуць цікавіць цэны. За дзесятак просяць: памідораў (ранніх, сярэднеспелых, позніх) — 15—20 тысяч (тут і далей кошт набліжаны да максімальнага); капусты (ранняй, позняй, кальрабі, каляровай) — 4—6 тысяч. Як і раней, можна набыць пасадачны матэрыял вінаграду, парэчак, суніц.

Гандаль агароднінай расадаю ідзе спорна. Бываюць нават і чэргі. Калі танней і самі расліны прывабныя. Цікавасць павялічваецца перад выхаднымі і раніцай у суботу і нядзелю. Яно і зразумела — людзі едуць на свае «палеткі».

Што трэба ведаць селянам і дачнікам, якія будуць набываць прадукцыю ў прыватніка? Правілаў не многа, але яны вельмі важныя.

Па-першае, трэба пытаць пра сарты. Ва ўмовах Беларусі (цэнтр і поўнач) найбольш падыходзяць культуры з хуткім выспяваннем. Гэта тычыцца памідораў, перцаў і агуркоў. Любая ж капуста набярэ неабходную вагу, калі абаронім яе ад хвароб і шкоднікаў.

Па-другое, пытаць, ці прывучаны расліны да дзённага святла. Недзе як пасеялі насенне пад плёнку, так і не кранулі. Такая расада «цыбатая», кволая. Высадзіце яе на градку, а яна праз некія тры — пяць дзён засохне. Плакалі вашы грошы!

Тут трэба мець на ўвазе такія «дробязі». Карані абавязкова засланкоўваюцца. Сцябло з прыкметамі дрэўца. Набытую прадукцыю на тыдзень пасадзіце пад плёнку. Ніжнія лісты знязь. Яны хворыя, а часта і паламаныя. Карані абавязкова апусціце на некалькі хвілін у мяшанку з гліны і каровяку (1:0,4). Можна выкарыстоўваць і попел. Але яго канцэнтрацыя невялікая — на два літры вады адна шклянка настоенага ў літры вады попелу. Асадак не чапаць.

Днём плёнку знімаць на гадзіну. У далейшым павялічваць гэты тэрмін на 30 хвілін. Вядома, у халодныя дажджлівыя дні нічога не рабіць.

Заглыбляць каліва аж да семядольных лісцікаў. Праз тыдзень ці 10 дзён (расада прывыкне, паправілася) можна садзіць на пастаяннае месца. На гэты раз глыбіня пасадкі — аж да першага сапраўднага лісціка. Глеба, якой загортваем карані і сцябло, вельмі рыхлая (з пілавіннем, саломай, перапрэлым гноем, кампостам).

Па-трэцяе, будзем памятаць, што самы кароткі шлях да «сэрца» расліны ляжыць праз зялёныя часткі — лісце і сцябліны. Іх мэтазгодна апырскваць аднойчы на тыдзень настоем каравяку (1:20) — на 20 літраў вады 1 кг каравяку. Трэба, каб да паўдня, і лепш, скажам так, у не вельмі сонечны дзень. Інакш сонца на месцы знаходжання кропель выпаліць лісце.

Усю расаду памідораў і перцаў перад высадкай на пастаяннае месца апрацаваць бардоскай вадкасцю. Праз дзесяць дзён апрацоўку паўтараць. Гэта для прафілактыкі грыбковых хвароб і гнілі. Адну з апрацовак можна сумясціць з падкормкай па лісце.

У сухое надвор'е абавязковыя штотыднёвыя палівы — па два літры на расліну. Знішчаць пустазелле. І рыхліць. Ля самага ствоаліка ў радыусе 10 см толькі вырваць з зямлі пустазелле, далей матычку паступова заглыбляць аж да 5—8 см.

ТАК ЗВАНЫЯ ЗЯЛЕНІЎНЫЯ

Кожная гаспадыня марыць пра поўны набор зялёных культур да стала. Гэта — кроп, цыбуля, пятрушка, сельдэрэй, каляндра, любіста, шпінат і іншыя. У гэтыя дні ўсе яны вельмі пажаданыя ў меню.

Перыяд развіцця такіх зеленіўных культур розны. Асобныя з іх за няпоўны месяц могуць выдаць прадукцыю. Шпінат і кроп, напрыклад. Калі на кволай сцяблінцы кропу з'явіўся першы сапраўдны лісточак— культура выспела. Яна пахкая, апетытная. У ёй шмат вітамінаў. Тое ж самае можна сказаць пра цыбулю і шпінат.

Перыяд развіцця каляндры падоўжаны. Каб выспела яе насенне (яно ідзе ў каўбасы і яшчэ шмат куды) патрэбна сто дзён.

Увогуле, глебы для каляндры — не галоўны элемент. Былі б угнаенні і добры паліў. Тады яна развіваецца на лёгкіх і цяжкіх глебах, нават на балотах. Усё ж найлепшы ўчастак — суглінкі, нават пяскі. Глебы някіслыя. Запраўка арганікай — пад папярэднік (найлепшы вынік). Але можна ўносіць і непасрэдна. Вядома, выкарыстоўваем кампост ці перапрэлы гной. Насенне высяваць радамі. Глыбіня загортвання — 2-3 см. Замульчыраваць торфам.

З моманту ўсходаў расліна вартуе ўраджай іншых культур. Сваім спецыфічным пахам яна адганяе розных матылькоў ад капусты, мух ад морквы і цыбулі.

Насенне, калі выспела, не хоча «трымацца» за мацярынскую сцябліну, звальваецца долу. Гэта трэба ўлічваць.

Не менш хадавая культура — кмен. Перыяд развіцця — два гады. У першы толькі ўсходзіць і акараняецца. На наступны выкіне кветкі-парасончыкі і сфарміруе прадаўгаватыя калівы. Яны з прыемным пахам. Ідуць у розныя нарыхтоўкі. А якое сала і якая капуста без гэтага прадукту?

Сяляне і дачнікі лічаць за лепшае збіраць кмен ля дарог, на лясных палянах, пустках. Усё ж кмен з агарода больш прывабны, бо поле ўгноена, паліта, у зярнятках усіх вітамінаў болей. А яшчэ і экалагічна чысты, бо не ўтрымлівае розных шкодных рэчываў ад матораў аўтамашын і трактароў.

Насенне, якое загортваецца ў глебу на 0,5—1 см, узыходзіць доўга. На гэтым этапе патрэбны палівы і хаця б адна падкормка настоем каравяку (1:10). Тады ніякіх праблем. Асабліва добра гэта рабіць цяпер, калі паўсюдна зазелянелі мінулагоднія пасевы.

Усе зеленіўныя культуры не вельмі пераборлівыя да ўгнаенняў. Усё ж яны растуць лепш, калі дадзім даволі поўныя сартавыя дозы арганікі і мінеральных тукаў. На квадратны метр трэба: да 4—6 кг арганікі і па 20 г салетры і калію, 30 г фосфару. І, паўторым, своечасовыя палівы і рыхленні.

ПОЎНІЦЦА БІБЛІЯТЭЧКА ДАЧНІКА

Красавіцкі нумар газеты «Для Вас» (№ 19), які прысвечаны садоўніцтву, будзе ў продажы ва ўсіх кіёсках «Саюздруку» яшчэ амаль паўтара тыдня. Хто жадае набыць, паспяшайцеся.

Усе папярэднія выпускі — пра сяўбу і нітраты, угнаенні, насенняводства, як атрымаць тону памідораў з соткі, замежныя тэхналогіі — можна заказаць ў рэдакцыі (выпускі №№ 15—19). Хто жадае мець іх у сваёй бібліятэчцы, з любога паштовага аддзялення пералічвае грошы на разліковы рахунак газеты «Звязда» ў АКБ «Белбізнесбанк». Цана аднаго экземпляра — 4000 руб., двух і болей — па 3,5 тысячы рублёў. Розніца выклікана коштам заказных адпраўленняў.

На пераводзе ўкажыце: адрас рэдакцыі з індэксам **(220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10А, рэдакцыя газеты «Звязда»)** і паметку аб пералічэнні грошай **(наш разліковы рахунак 3012210270016, код 739 у АКБ «Белбізнесбанк»)**, укажыце, якія брашуры жадаеце набыць, іх нумары. Як толькі атрымаем пераводы, вам будуць высланы выданні. Не забудзьце разборліва напісаць свой адрас з індэксам, прозвішча, імя і імя па бацьку.

Дзе можна набыць нашы выданні? У абласцях гэтага зрабіць нельга. У Мінску брашуркі для дачнікаў ёсць у магазінах «Насенне», «Сельгаскніга» (прасп. Скарыны), «Аграхімік» (вул. Чырваназорная, 8). Цэны тут самыя нізкія — адзін экземпляр каштуе 3000 руб.

А ТЛЯ ЎЖО «ПРАЧНУЛАСЯ»...

Канец мая заўжды быў «зялёным». У свае уборы апрануліся дрэвы, кусты, зацвітаюць клубніцы, з'явіліся завязі на вішнях і слівах. Гэта якраз той перыяд, калі ў наступ пайшлі і ворагі садовых і агародных культур.

Напрыклад, мучністая раса на агрэсце і парэчках, какамікоз на вішні, тля на многіх маладых парастках. Паглядзіце, ці не бегаюць па галінках яблынь уверх і ўніз мурашкі. Яны якраз і сігналізуюць аб тым, што з'явіліся саладкаватыя выдзяленні тлі. Такія «знаходкі» для мурашак ці не самая лепшая страва.

Пакуль усе ворагі раслін маладыя, іх лёгка знішчыць так званымі падручнымі сродкамі. Калі няпрошаныя госці саду і агарода пасталеюць, трэба прымяняць хімічныя сродкі абароны заводскага вырабу, бо народныя сродкі іх ніяк не дастануць.

Прывядзём некалькі простых і даступных рэцэптаў. Недзе пайшла ў рост бульба. У некага яна крыху запазнілася, але праз нейкі тыдзень возьме сваё. Зялёныя лісцікі — якраз той матэрыял, з якога гатуем зелле. На 10 літраў вады трэба ўзяць ад кілаграма да 1,5 кг бульбоўніку. Усё парэжам як мага драбней. У вядры вады патрымаем тры—пяць гадзін, працэдзім. Вада цеплаватая. «Лекі» гатовы. Прымяняем для знішчэння тлі, вусеняў, молі, розных кляшчоў. Калі лётаюць матылькі бялянкі, то апрацаваць і капусту. Лепш гэта рабіць на ноч (вечарам). Вядома, дождж не прадбачыцца. Інакш марная праца.

Эфектыўна дзенічае попел бярозавых дроў, дуба, клёна, вяза, вольхі. Папярэдне яго прасеяць, усе буйныя часткі аддзяліць, пакінуць толькі муку-пыл. Бяром 200 г гэтага прэпарату і гатуем у двух літрах вады ад 15 да 20 хвілін. Здымаем з агню і даводзім гарачай вадою да 5 літраў. Добра перамяшаем і астудзім. Раствор гатовы. Прымяняем супраць дробных «жывых» ворагаў раслін і іх кладак.

Той жа попел у сухім выглядзе, калі ім апыліць, скажам, радыску, капусту, зямлю ля цыбулі ці часнаку, засцерагае ад розных блошак, слізняў, мухі. Асабліва небяспечная маркоўная муха і цыбульная. Попел якраз не дае ажыццявіць кладку яек. Не будзе пражэрлівых лічынак. Пасадкі не захварэюць. Попелу баіцца і слізень. Зрэшты, гэты попел з'яўляецца і падкормкай. Ды якой дзейснай!

У пачатку чэрвеня ідзе масавая пасадка памідораў у так званы адкрыты грунт (пад плёнку пасадзілі два-тры тыдні назад). Найбольш расада з базару. Яна не прызвычаена да яркага сонца і высокай тэмпературы. Абавязкова страціць ніжнія лісты. Іх мэтазгодна загадзя зрэзаць. Калі назапасім 150 г падобнага матэрыялу, можна прыгатаваць дзейсны раствор. Укідваем зеляніну ў посуд з трыма літрамі вады. Гатуем 25—30 хвілін. Калі ўсё астыне, бацвінне выжмем, вадкасць адфільтруем. Вадою не разбаўляем. Прымяняем супраць тлі, вусеняў, ліставёртак і іншых шкоднікаў.

Пры апрацоўках імкнёмся намачыць як паверхню зялёнага конуса, так і ніжнюю частку (з ліста капае). Карацей, з усіх бакоў. Не абыдзем сцябло ды галінкі.

Пільную ўвагу трэба звярнуць на вішню. У гарадах яна не вельмі церпіць ад какамікозу. А вось на дачах і сялянскіх сядзібах проста крычма крычыць. Пачуем гэты лямант, апрацуем прэпаратамі, якія ўтрымліваюць медзь, — будзем з ураджаем. Упусцім час — злосны грыбок даканае маленькія зялёныя плады.

Апрацаваць неабходна двойчы з інтэрвалам праз тыдзень ці 10 дзён. Разам з прэпаратам (падыходзіць бардоская сумесь) варта зрабіць падкормку: на вядро лыжку мачавіны і дзве лыжкі попелу. Попел абавязкова настоены.

Цяпер у продажы ёсць прэпараты — фунгіцыды замежнай вытворчасці. Напрыклад, «тапаз» ці «скор». Абавязкова прытрымлівацца рэкамендацый, якія выдаюцца пры іх набыцці. Яны засцерагаюць ад многіх бедаў грыбковага паходжання, напрыклад, мучністай расы, паршы.

Такі разбой учыняе цыбулевая лічынка.

ФІТАМАСТАЦТВА Ў ГАЛЕРЭІ «МЕДЭЯ»

Ці ведаеце вы, што галінкі язміну ўсярэдзіне пустыя і з іх можна зрабіць незвычайныя пацеркі? Ці бачылі вы, як пасля працяглага знаходжання ў кіпені мяняюць свой колер рыбіны косці і становяцца падобнымі на перламутр? Ці даводзілася вам чуць, што з таполевага пуху можна стварыць сапраўдныя маляўнічыя карціны?

Калі ўсё гэта вас зацікавіла — завітайце ў выставачную залу галерэі «Медэя», што ў памяшканні мінскага Дома афіцэраў. Там вы ўсё гэта ўбачыце на свае вочы і, галоўнае, пазнаёміцеся з аўтарам шматлікіх прадстаўленых тут твораў з прыродных матэрыялаў.

Аўтар гэтай выставы — мінская пенсіянерка Кацярына Фёдараўна Новікава ветліва сустракае наведвальнікаў і падрабязна тлумачыць, з чаго выраблены кожны экспанат. Адметнасць кожнага вырабу — у магчымасці яго паўтарэння: кожны з нас здолее зрабіць такі ж, каб упрыгожыць інтэр'ер свайго дома. Дарэчы, у Кацярыны Фёдараўны багаты вопыт прапаганды свайго майстэрства: шмат гадоў вяла яна заняткі дзіцячых гурткоў, з'яўляецца аўтарам двух падручнікаў.

Зразумела, кожны з нас здолее назбіраць таполевага пуху, мудрагелістых карэньчыкаў, незвычайных лісцікаў і травінак, але далёка не кожнаму дадзена ўбачыць у іх спалучэнні тое, што зачароўвае гледача дасканаласцю сапраўднага майстэрства.

Яўген ПЯСЕЦКІ.

ЛІРА

Валерый ФАДЗЕЕЎ

ВОЧКІ СІНІЯ

Гэта пустазелле?
Вы мне не кажыце,
Раптам расквітнелі
Васількі ў жыце.

Над рачулкай плыннаю
Каласіцца жыта.
Мне з вачыма сінімі
Прыгажуня сніцца.

Вочкі мае сінія,
Васількі ў жыце,
Дзе мая каханая
Вы мне падкажыце?

Я шукаў, дзе лепшая,
Сніцца што ў сне,
А дзяўчаты стрэчныя
Кпілі ўсе з мяне.

Ах, дзяўчаты стрэчныя,
Кпіце з мяне, кпіце.
Ранаю сардэчнаю
Васількі ў жыце.

Сэрца маё беднае
Толькі не таміце.
Пад спякотай летняю
Васількі ў жыце.

* * *

Гэта лета дзіўнае —
Музыка без слоў.
А я вочкі сінія
Так і не знайшоў.

01.09.95

Н. М. Б.

Дзесьці палыхнула зорка,
А я ўвесь вечар як у сне...
Твая ласкавая гаворка
Была, як лекі, для мяне.

Маё паранена сэрца,
Мая збалелая душа...
Маёй вы цвердасці не верце —
Мой лёс, як збітая шаша.

Я столькі біты і таптаны
І ўсе здзіўляюцца з мяне:
Чаму такі я апантаны,
Жыву нібыта ў дзіўным сне?

Маё няшчаснае каханне —
Яму са мной навечна быць.
Маё юнацкае прызнанне
Табе ніколі не забыць.

Ты для мяне заўсёды зорка,
А што я значу для цябе?
І на душы так прыкра-горка,
І сэрца боль маё скрабе.

Чэрвень, 1995 г.

36,6°

ДЗІЦЯЧЫ ТУБЕРКУЛЁЗ — САЦЫЯЛЬНАЯ ПРАБЛЕМА БЕЛАРУСІ

Туберкулёз (сухоты) нельга назваць «чумой XX стагоддзя». На фоне звестак аб наступленні іншых хвароб атамнага веку ён, наадварот, падаецца амаль перажыткам мінулага. Ці так гэта? Наколькі небяспечныя сухоты для кожнага жыхара Беларусі? Як можна пазбегнуць гэтай хваробы? На пытанні карэспандэнта «Звязды» адказвае ўрач-фтызіятр вышэйшай катэгорыі, загадчыца дзіцячага дыспансернага аддзялення НДІ пульманалогіі і фтызіятрыі Інеса ТАРАЙМОВІЧ.

— Інеса Мікалаеўна, як часта жыхары Беларусі сёння хварэюць на сухоты? Ці мяняецца агульны стан у апошні час, у тым ліку ў іншых краінах?

— На вялікі жаль, колькасць захворванняў расце як сярод дарослых, так і сярод дзяцей і падлеткаў. І гэта заканамерна, калі ўлічыць, што туберкулёз — праблема сацыяльная... Нельга забывацца і пра іншыя фактары. У Мінску экалагічным цэнтрам быў даследаваны стан здароўя школьнікаў. Устаноўлена, што яго пагаршэнне звязана з неспрыяльнай экалагічнай сітуацыяй: з павышаным утрыманнем цяжкіх металаў у някасных прадуктах харчавання, а таксама ў атмасферы. Акрамя таго, зніжэнне імунітэту дзяцей, ды і дарослых таксама, адбылося ў выніку катастрофы на Чарнобыльскай АЭС. З 1991 года штогадовае павелічэнне колькасці захворванняў сярод дарослых — 8 працэнтаў. Але асабліва насцярожвае рост захворвання сярод дзяцей ранняга ўзросту. Дарэчы, з усіх дзяцей, якія захварэлі на сухоты ў мінулым годзе, больш за палову — жыхары раёнаў з павышанай радыяцыяй.

Апошнім часам часцей хварэюць на туберкулёз і ў іншых краінах свету, нават у тых, дзе больш высокі, у параўнанні з Беларуссю, узровень жыцця. Толькі ў Бельгіі і Германіі не назіраецца такая сумная тэндэнцыя.

— Але чаму хвароба «наступае» нават у развітых краінах?

— Справа ў тым, што туберкулёзная палачка (гэтак званая бацыла Коха) прывыкла да медыкаментаў, што прымяняюцца ўжо на працягу дзесяцігоддзяў. Зараз навуковыя распрацоўкі скіраваны на стварэнне новых эфектыўных прэпаратаў, якія маглі б дапамагчы хворым з устойлівасцю інфекцыі да старых лекаў.

— Звернемся да праблем бацькоў маленькіх дзяцей. Для іх часам страшна пачуць, што ў трох-, чатырохгадовага малога «дрэнная» рэакцыя Манту. Што можа чакаць дзіця пасля з'яўлення чырвонай пухлінкі на ручцы?

— Гаварыць аб «дрэннай» пробе Манту не зусім правільна. Гэта проба — адзіны метад выяўлення ў арганізме дзіцяці туберкулёзнай інфекцыі. Мы, медыкі, адрозніваем дадатную і адмоўную пробу Манту. Дадатнай яна лічыцца, калі на месцы ўвядзення туберкуліну ўтвараецца прыпухласць (гаворачы на мове медыцынскай — папула). Калі з'яўляецца толькі пачырваненне, мы гаворым аб сумніўнай пробе, калі ж бачна толькі месца ўколу — аб адмоўнай. Проба Манту выяўляе і наяўнасць у арганізме прышчэпачнага імунітэту. Пасля працітуберкулёзнай прышчэпкі звычайна з'яўляецца дадатная або сумніўная проба Манту, але хутка прыпухласць і пачырваненне павінны зменшыцца. Калі гэтага не адбылося (або пасля змяншэння ці адмоўнай пробы зноў з'явілася дадатная) — у арганізм дзіцяці трапіла туберкулёзная палачка. Дарэчы, трэба ведаць, што гэта палачка вельмі ўстойлівая і доўгі час можа знаходзіцца ў жыццяздольным стане. Яна захоўваецца ў пыле да трох месяцаў, у глебе, вадзе, цёмных і сырых памяшканнях — да года, на сценах і падлозе — да шасці месяцаў. А пры тэмпературы -23° можа захоўвацца на працягу сямі гадоў. Калі палачка трапляе ў арганізм, яна выклікае заражэнне, а ў некаторых выпадках — захворванне. У аслабленым арганізме інфекцыя знаходзіць спрыяльную глебу для развіцця. Моцны арганізм, наадварот, выпрацоўвае імунітэт, перамагае інфекцыю.

Туберкулёз — каварная хвароба, і часта ў пачатку яе чалавек не адчувае зменаў у самаадчуванні. І пры з'яўленні ў дзіцяці дадатнай пробы Манту, якая не звязана з прышчэпкай, неабходна тэрмінова прайсці абследаванне, каб вызначыць меру небяспекі інфекцыі. Калі ўрач-фтызіятр палічыць неабходным, ён назначыць прафілактычнае лячэнне. Да яго трэба аднесціся з усёй адказнасцю. Практыка сведчыць, што ў групе дзяцей, якія не атрымалі хіміяпрафілактыкі, выпадкі захворвання на сухоты назіраюцца ў 5-6 разоў часцей.

— Інеса Мікалаеўна, якія органы паражаюцца туберкулёзам?

— Найчасцей выяўляецца туберкулёз органаў дыхання, але нярэдкія выпадкі захворвання на туберкулёз нырак, касцей, палавой сферы. У апошнім выпадку ў дарослым узросце можа ўзнікнуць праблема бясплоднасці.

— А якую ролю адыгрывае спадчыннасць?

— Спадчыннасць не мае значэння. Туберкулёз — захворванне інфекцыйнае. Іншая справа — схільнасць арганізма да інфекцыі. Захварэць можна толькі пры кантакце з хворым, які выдзяляе туберкулёзныя палачкі. Але зусім не абавязкова, каб калі хварэў нехта з вашых сваякоў, то павінны захварэць на сухоты вы ці ваша дзіця. Калі ў арганізм трапляе інфекцыя, у ім пачынаецца барацьба. Сацыяльныя ўмовы жыцця, псіхалагічны клімат, агульны стан здароўя чалавека, перанесеныя ў мінулым хваробы — усё гэта адыгрывае сваю ролю.

Дарэчы, калі ў дзіцяці дадатная проба Манту і гэта звязана менавіта з інфекцыяй, абавязкова павінны быць абследаваны ўсе дарослыя члены сям'і, якія маюць стасункі з дзіцем: ім трэба зрабіць флюараграфію груднай клеткі. Бывае, што такім чынам мы выяўляем туберкулёз у блізкіх сваякоў, а чалавек нават не падазрае аб сваёй хваробе.

— На што ж усё-такі можна звярнуць увагу ў такім выпадку?

— Часам туберкулёз працякае як лёгкая прастуда, недамаганне, назіраюцца павышаныя патлівасць, стамляльнасць. Гэта часта тлумачаць перагрузкамі на працы, уплывам псіхалагічных фактараў. Калі такі стан працягваецца доўгі час, ёсць падставы задумацца, параіцца з урачом, магчыма, прайсці флюараграфію (яе кожны павінен праходзіць раз у год).

— Кажуць, што хваробу лягчэй папярэдзіць, але, напэўна, на практыцы ўсё ж гэта не зусім так? Маю на ўвазе прафілактыку...

— Гэта сапраўды цяжкае пытанне, бо мы ўсе недастаткова ўважлівыя да свайго здароўя. Але групай рызыкі па захворванню на туберкулёз з'яўляюцца людзі са спадарожнымі паталогіямі, тыя, хто жыве ў дрэнных бытавых умовах, атрымлівае недастаткова паўнацэннае харчаванне, перанёс інфекцыйныя захворванні ў мінулым.

— А ці хварэюць на туберкулёз жывёлы?

— Хварэюць, і могуць служыць крыніцай заражэння, захворвання. Вось чаму мы стараемся працаваць у цесным кантакце з ветэрынарнымі службамі.

— Інеса Мікалаеўна, якія вашы галоўныя парады бацькам?

— Галоўны спосаб прафілактыкі — процітуберкулёзныя прышчэпкі. Першая прышчэпка робіцца дзіцяці яшчэ ў раддоме, потым імунітэт затухае, і для яго падтрымання прышчэпкі неабходна паўтарыць у 6-7 і 14-15 гадоў. Не трэба ніколі і адмаўляцца ад пробы Манту: толькі яна дапамагае выявіць знаходжанне ў арганізме туберкулёзнай інфекцыі на ранніх этапах.

Дзіця павінна дастатковы час праводзіць на свежым паветры, атрымліваць паўнацэннае харчаванне — з перавагай у рацыёне садавіны, агародніны, сокаў. Таксама трэба аддаваць перавагу такім крупам, як грэцкія, аўсяныя, бабовым, арэхам.

Такім чынам, каб папярэдзіць захворванне на туберкулёз у дарослым узросце, неабходна прыняць усе прафілактычныя меры пры ўзнікненні заражэння ў дзіцячыя гады. Нездарма ж існуе «медыцынская» прымаўка: туберкулёз дарослага пачынаецца з калыскі немаўляці...

Гутарыла Таццяна СНІТКО.

ТЭЛЕБАЧАННЕ, 22 мая

Беларускае тэлебачанне

7.30 Ранішні кактэйль. **7.50** Эканамікст. **8.00** Навіны **8.15** «Звычайныя цуды». Фільм-канцэрт. **9.00** Тэлебачанне — школе. Беларуская літаратура. 11 клас. Сучасная беларуская драматургія. **9.35** «Кобра». Тэлесерыял. 4-я серыя. **10.25** «Зорная ростань». Тэлевізійны конкурс маладых артыстаў эстрады. **11.05** Сядзіба. Праграма для дачнікаў. **11.35** Відзьма-нявідзьма. **12.35** «Бронзавая птушка». Маст. фільм. 1-я серыя. **15.00** Навіны. **15.15** «Фліпер». Тэлесерыял для дзяцей. **15.40** Вяскоўцы. Мінская гароднінная фабрыка. **16.10** Канцэртны сезон. Аркестр «Няміга» і дырыжор Дэвід Андрэ (ЗША). **17.00** Крэда. Ці быць ядзернай энергетыцы на Беларусі? **17.20** Госці ў хату. Культурнае і эканамічнае жыццё Польшчы. **17.50** Музычны антракт. **18.00** «Зорка-палын». Чарнобыль: праблемы і вырашэнні. **18.25** Эканамікст. **18.35** «Тройчы па аднаму». Музычная праграма MTV. **18.50** Навіны (з сурдаперакладам). **19.00** Адкрыццё І Нацыянальнага фестывалю «Музыка і тэатр». 1-е аддзяленне. **19.55** Форум нацыянальных культур Беларусі (анонс). **20.00** «Хто гэта?» Тэлегульня. **20.05** Супергол. **20.40** Калыханка. **21.00** Панарама. **21.55** Музычны антракт. **22.05** «Закон Бэрка». Маст. фільм (ЗША). 8-я серыя. **23.05** Дзённік тэлефоруму «Экамір-96». **23.15** І Нацыянальны фестываль «Музыка і тэатр». 2-е аддзяленне. У перапынку (**24.00**) — Навіны. **0.40** Каралеўскае палянванне.

ГРТ

5.00 Тэлераніца. **7.40** «Прэзідэнцкія выбары-96». **7.50** Тэлераніца. **8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 23.30** Навіны. **8.15** «Сакрэт трапіканкі». Серыял. **9.05** «Тэма». **9.45** «У свеце жывёлы». **10.30** «Адгадай мелодыю». **11.10** У эфіры тэлерадыёкампанія «Свет». «Кантакт — дзелавое супрацоўніцтва краін Садружнасці». **14.20** «Зорны каўчэг». **14.35** «Прыгоды капітана Урунгеля». **14.45** Кактус і К. **14.55** До-мі-соль. **15.10** Кліч джунгляў. **15.40** «Элен і хлопцы». **16.05** «Тэ-а-тэт». **16.30** «Сем дзён спорту». **17.20** «Сакрэт трапіканкі». **18.10** Час пік. **18.35** «Адгадай мелодыю». **19.05** «У пошуках страчанага». Лідзія Смірнова. Вядучы — Г. Скараходаў. **19.45** «Спакойнай ночы, малышы!» **20.00** Час. **20.35** Праграма перадач. **20.40** «Прэзідэнцкія выбары-96». **21.00** Футбол «Ювентус» (Італія) — «Аякс» (Галандыя). **23.50** «Цыганскія песні і рамансы». Спявае Віктар Святлоў.

Канал «Расія»

6.15 «Дон Кіхот Ламанцкі». Мультсерыял. **6.45, 7.50, 19.35, 21.10** Выбары-96. **7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00, 23.30** Весткі. **7.20** У гэты дзень... **7.30** Дзелавая Расія. **8.05** Працей простага. **8.35** «Бочка мёду». А. Арканаў. **9.05** «Санта-Барбара». **9.55—10.20** Кліп-антракт. **13.50** Рэтра-шлягер. Людміла Зыкіна. **14.20** Імперыя гульняў. «Гладыятары». **15.15** Чароўны чамадан. **15.30** Там-там навіны. **15.45** Дзеці—дзецям. **16.20** Расія ў тварах. **16.50** «Дзяўчынка з заўтра». Серыял для падлеткаў. **17.15** Заставайцеся ў капелюшы. **17.45** Свая гульня. **18.15** «Галасуй, а то прайграеш». **18.30** Да Масквы — далёка... **19.50** «Санта-Барбара». **20.40** Сам сабе рэжысёр. **21.25** Надвор'е. **21.30** «Рускі транзіт». 5-я і 6-я серыі. **23.45—0.11** Арт-абстрэл.

«Расійскія універсітэты»

7.00 Мір вашаму дому. **7.10** Пенсіён. **7.30** «Мужчыны». Маст. фільм. **8.40** Эдуард Грач. Бенефіс з Вялікай залы Маскоўскай кансерваторыі. **9.30** Выбары-96. **9.40** АБВГДэйка. **10.00** Нямецкая мова. **10.30, 13.30, 16.45** СІВ. Навіны. **10.40** Соф'я Піляўская. «Успаміны, якія заўсёды са мной». **11.25** «У рабочы поўдзень». **12.00** Казкі для бацькоў. **12.30** Чалавек у рыначнай эканоміцы. **13.00** Рускі жывапіс. **13.35** «Варыянт «Амега». Маст. фільм. **14.50** «Рака Чусавая». Дак. фільм. **15.00** Тэлевізійны тэатр Расіі. «Каінава пячатка». Тэлеспектакль па аднайменнай кнізе А. І. Родзіна. **15.50** Выбары-96. **16.00** Музычныя навіны. **16.15** «Муззон».

НТБ

17.00 «Сямейка Флінстоун». 32-я серыя. **17.30** Жаночыя гісторыі. «Багатая жанчына: быць лепш». 22-я серыя (Вялікабрытанія). **18.00, 21.00, 23.00** «Сёння». **18.35** Герой дня. **19.00** Свет кіно. Грэта Скакі, Джон Гілгуд і Білі Уайтло ў фільме «Дама з камеліямі» (Вялікабрытанія). **20.45** Доктар Угол. **21.35** Час серыяла. «Доктар Куін, жанчына-урач». 58-я серыя (ЗША). **22.30** Часінка. **23.20** Баскетбол. Знаёмцеся: «ЦСКА». **23.50** Кафэ Абломаў.

Санкт-Пецярбург

11.55, 12.55, 13.55, 14.55, 15.55, 17.55, 18.55, 19.55, 20.55, 21.55 «Цяпер». **12.05** «Першае каханне». Серыял. **13.05** Тэрмін адказу — сёння. **13.35** Парады садаводам. **13.45, 20.35** Тэлеслужба бяспекі. **14.05** «Спякота ў Акапулька». Серыял. **15.05** «Нам рана жыць успамінамі». Фільм-канцэрт. **16.05** Стыль жыцця. **16.10** «Каваль». Тэлефільм. **16.20** «Вялікія прыгоды Мэдса». Мультсерыял. **16.25** «Філасофія па Філу». Серыял для падлеткаў. **16.55** Спартыўны агляд. **17.05** Толькі без панікі. **17.30, 18.00** Паказвае Ленінградская АТК. **18.35** Вялікі фестываль. **19.05** «Першае каханне». Серыял. **20.05** Выбіраем Прэзідэнта. У. В. Жырыноўскі. **20.45** Што наша жыццё... **21.00** Спорт. **21.05** «Спякота ў Акапулька». Серыял. **22.05** «На ноч гледзячы». Забаўляльная праграма. **22.20—23.54** Футбольны матч на кубак Віктара Набутава. «Зеніт» — «Дынама» (Тбілісі).

Малюе Аркадзь САЛТЫКОЎ (г. Брэст).

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь,
Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь,
калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Рэгістрацыйны нумар 1.

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220013, гор. Мінск, вуліца Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 68-29-19; намеснікаў галоўнага рэдактара — 68-28-57, 68-29-16, 32-35-05; аддзелаў: інфармацыйна-аналітычнага — 68-28-14, 68-29-68, эканомікі — 68-28-54, 68-29-68, палітыкі — 32-44-12, 68-28-64, культуры — 68-29-42, 68-28-27, сацыяльных праблем — 68-28-69, пісьмаў — 68-27-47, маралі і права — 68-28-51, міжнацыянальных адносінаў — 68-27-40, 68-28-69, журналісцкіх расследаванняў — 68-28-38, 68-28-72, беларускай дыяспары — 68-28-27, знешнеэканамічнай дзейнасці — 68-29-44; аглядальнікаў па праблемах: навукі і адукацыі — 68-28-31, экалогіі і ліквідацыі вынікаў Чарнобыля — 68-28-36; уласных карэспандэнтаў: у Брэсце — 33-640, Гродне — 33-25-29, Гомелі — 53-13-92, Баранавічах — 7-26-02, Паставах — 22-400; бухгалтэрыі — 32-22-03; даведкі па рэкламе і аб'явах — 68-28-71. ФАКС: 32-35-05, 68-27-83.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Мінск, праспект Ф. Скарыны, 79.
Тыраж 100288. Індэкс 63.850.
Зак. № 2509.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 20.15.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12